

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
 - 2.1.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
 - 2.1.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
 - 2.1.3 ทฤษฎีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
- 2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในงานวิจัย
 - 2.3.1 ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล
 - 2.3.1.1 เจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียนของนักศึกษา
 - 2.3.1.2 พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา
 - 2.3.2 ปัจจัยด้านการจัดการการศึกษา
 - 2.3.2.1 หลักสูตรของวิทยาลัยครุศาสตร์
 - 2.3.2.2 คุณภาพการสอนและพฤติกรรมการสอนของอาจารย์
 - 2.3.2.3 การสนับสนุนและสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย
 - 2.3.3 ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน
 - 2.3.3.1 การสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง
 - 2.3.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน
- 2.4 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- 2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม
- 2.6 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

2.1.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Achievement) เป็นสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากครูผู้สอน ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาเป็นสิ่งที่ชี้ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ซึ่งนอกจากจะเป็นเรื่องการพัฒนาความรู้ความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนแล้ว ยังแสดงถึงคุณค่าของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของอาจารย์หรือครูผู้สอน และผู้บริหาร สำหรับความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน สรุปได้ดังนี้

อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินทร์ ชูชม (2530) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ระดับความสำเร็จที่ได้รับจากการศึกษาซึ่งได้ประเมินผลจากสองวิธี คือ (1) กระบวนการที่ได้จากแบบทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาโดยทั่วไป (2) กระบวนการที่ได้จากเกรดเฉลี่ยของสถาบันการศึกษาซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อนและช่วงเวลายาวนาน

อุทุมพร จามรมาน (2535) อธิบายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เป็นการบอกความสามารถของผู้เรียน ในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ ความพยายามในการเรียน ทักษะในการศึกษาเล่าเรียนและการปฏิบัติ มีการเข้าห้องเรียน มีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “สัมฤทธิ์” ว่า หมายถึง ความสำเร็จ (ในคำว่า สัมฤทธิ์ผล)

สุดาลักษณ์ เข้มพรมมา (2548) ให้ความหมายของ “ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา” ว่า หมายถึง ความรู้หรือทักษะของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้ โดยการแสดงออกซึ่งความสำเร็จของบุคคลในการเข้าถึงความรู้ใด ๆ นั้น สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป

ชวาล แพร์ตกุล (2517) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ทักษะและสมรรถภาพทางสมองในด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับจากการสั่งสอนของครู ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์

ไพศาล หวังพานิช (2526) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ (Achievement) หรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนอบรม หรือจากการสอน ซึ่งได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ การนำไปใช้ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

เว็บไซต์ออนไลน์ (Webster's Online Dictionary, 2007) ให้ความหมายว่า หมายถึง สถานะที่แสดงถึงความสำเร็จในบางสิ่งบางอย่าง

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ (Achievement) หมายถึง ความสำเร็จ ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่าง ๆ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากการทดสอบของครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือทั้งสองอย่างร่วมกัน

เมเรน (Mehren, 1976) ได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ ทักษะและสมรรถภาพของสมองด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนต่อการเรียนแต่ละวิชาซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ความสำเร็จ ความสามารถของนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากผ่านกระบวนการเรียนการสอน การฝึกฝนอบรมมาแล้ว ซึ่งวัดผลความสำเร็จหรือระดับความรู้ความสามารถของนักศึกษาว่ามีความรู้มากน้อยจากผลของคะแนนสอบในแต่ละวิชา และประเมินผลออกมาในรูปของผลการศึกษานี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจึงหมายถึง ผลการศึกษาเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ ชั้นปีที่ 2 และ ปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559

2.1.2 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามแนวคิดของ บลูม (Bloom, 1976) มี 6 ระดับ ดังนี้

1. ความจำ คือ ความสามารถจำเรื่องต่าง ๆ ได้ เช่น คำจำกัดความ สูตรต่าง ๆ วิธีการ เช่น นักเรียนสามารถบอกรายชื่ออาหาร 5 ชนิดได้ นักเรียนสามารถบอกรายชื่อธาตุที่เป็นองค์ประกอบของโปรตีนได้ครบถ้วน

2. ความเข้าใจ คือ สามารถแปลความ ขยายความ และสรุปใจความสำคัญได้

3. การนำไปใช้ คือ ความสามารถนำความรู้ ซึ่งเป็นหลักการ ทฤษฎี ฯลฯ ไปใช้ในสภาพการณ์ที่ต่างออกไปได้

4. การวิเคราะห์ คือ ความสามารถแยกแยะข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย เช่น วิเคราะห์องค์ประกอบ ความสัมพันธ์ หลักการดำเนินการ

5. การสังเคราะห์ คือ สามารถนำองค์ประกอบ หรือส่วนต่าง ๆ เข้ามารวมกันเป็นหมวดหมู่อย่างมีความหมาย

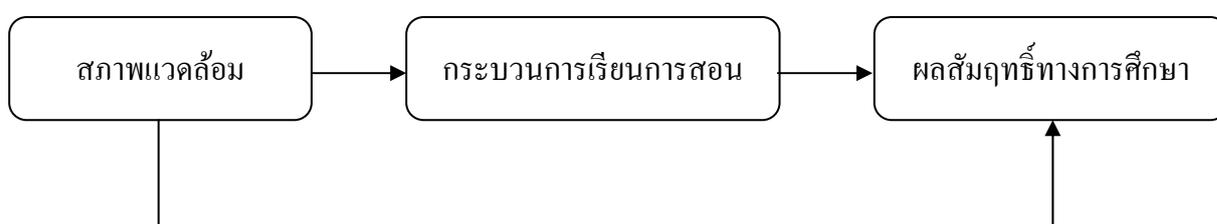
6. การประเมินค่า คือ สามารถพิจารณาและตัดสินจากข้อมูล คุณค่าของหลักการ โดยใช้มาตรการที่ผู้อื่นกำหนดไว้หรือตัวเองกำหนดขึ้น

2.1.3 ทฤษฎีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานั้น มีผู้ให้ความสนใจศึกษารูปแบบและพัฒนารูปแบบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาไว้หลายท่านดังนี้

รูปแบบการศึกษาของสำเร็จ บุญเรืองรัตน์

ในปี ค.ศ.1978 สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2521,น.18) ได้ศึกษารูปแบบของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในสถานศึกษา แสดงดังภาพประกอบ

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงรูปแบบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ สำเร็จ บุญเรืองรัตน์

จากการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาต่อการศึกษา และมีผลต่อการศึกษา คือการจัดการเรียนการสอนและการสร้างเจตคติ ความรู้สึกต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของครูที่จะจัดหาวิธีที่เหมาะสมนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น

รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียนของบลูม

ปี ค.ศ. 1976 บลูมได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน รูปแบบของบลูมให้แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับตัวแปรบางตัวจากกรุปการเรียนรู้ของแคร์โรล เช่น คุณภาพการสอน องค์ประกอบด้านจิตใจ หมายถึง ความสนใจในการเรียน แรงจูงใจในการเรียน ทักษะที่มีต่อวิชาที่เรียน ฯลฯ องค์ประกอบด้านจิตใจมีส่วนอยู่ในความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตอนปลายเทอม ร้อยละ 25 ส่วนคำว่า คุณภาพการสอนนั้น บลูมพิจารณาจากกิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 4 อย่าง คือ การชี้แนะ การมีส่วนร่วม การเสริมแรง และการแก้ไขข้อบกพร่องในการเรียน คุณภาพการสอนมีส่วนอยู่ในความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ร้อยละ 25 และตัวแปร คือ ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการเรียน องค์ประกอบด้านจิตใจและคุณภาพการสอนรวมกัน มีส่วนอยู่ในความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตอนสิ้นเทอม ร้อยละ 90 (Bloom, 1976, p.169 - 174) ตามรูปแบบดังกล่าว ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้รับอิทธิพลทางการเรียนจากกระบวนการเรียนการสอนและองค์ประกอบทางด้าน

สภาพแวดล้อม ตัวแปรที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ เวลาที่ใช้ในการเรียนกับคุณภาพการสอน ส่วนตัวแปรองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็น 4 พวก คือ สิ่งแวดล้อมภายในชั้นเรียน การจัดระบบชั้นเรียน การจัดระบบโรงเรียนและสิ่งแวดล้อม

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

อเล็กซานเดอร์และซิมมส์ (Alexander and Simmons, 1975) ได้กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นฟังก์ชันของปัจจัยที่เกี่ยวกับโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับกลุ่มปัจจัยของอิทธิพลภายนอกอื่น ๆ เช่น สภาพชุมชน ปัจจัยทางด้านเซาว์ปัญญา ปัจจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียน รวมทั้งภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน และยังมีความแปรปรวนอื่น ๆ ที่ไม่สามารถอธิบายได้อีก

บลูม (Bloom, 1976) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา พบว่ามีตัวแปรอยู่ 3 ประการที่เกี่ยวข้อง คือ

1) พฤติกรรมด้านความรู้และความคิด (Cognitive Entry Behaviors) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความถนัด และพื้นฐานของผู้เรียนที่มีมาก่อน

2) คุณลักษณะทางจิตใจ (Affective Entry Characteristics) หมายถึง แรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียน อยากรู้สิ่งใหม่ ได้แก่ ความสนใจในวิชาเรียน เจตคติต่อเนื้อหาวิชา ระบบการเรียนและสถาบัน การยอมรับความสามารถของตนเอง เป็นต้น

3) คุณภาพทางการเรียนการสอน (Quality of Instruction) หมายถึง การเรียนการสอนหรือประสิทธิภาพที่ผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียน ได้แก่ การได้รับคำแนะนำการปฏิบัติและแรงเสริมของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน เป็นต้น

เพรสคอตต์ (Prescott, 1961) ได้ทำการสรุปองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1) องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพ ข้อบกพร่องและลักษณะท่าทางของร่างกาย

2) องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา และความ สัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

3) องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว การอบรม และฐานะทางบ้าน

4) องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ได้แก่ ความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน

5) องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ
 6) องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออก
 อริยา คูหา และบัญญัติ ยงย่วน (2547) กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง
 การศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

- 1) ความพร้อมด้านสติปัญญา หรือความรู้ ทักษะพื้นฐาน
- 2) บุคลิกภาพหรือจิตลักษณะ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อึดทนโน้ทน
- 3) พฤติกรรมการเรียน เช่น วิธีการเรียน การผลัดวันประกันพรุ่ง
- 4) บรรยากาศในการเรียน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน วิธีการสอนของครู
- 5) ตัวแปรทางประชากร เช่น อายุ เพศ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา
 ของบิดามารดา เป็นต้น

การ์เย่ และบริกซ์ (Gagne and Briggs, 2550) ได้แบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เป็น 2
 ประเภท คือ

1. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยเดิมของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยการให้สิ่งเร้าพร้อมกัน
 ให้ผู้เรียนตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ การทำซ้ำคือการให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้สิ่งเร้าแล้วตอบสนอง
 หลาย ๆ ครั้ง จนสามารถเรียนรู้ได้ การให้การเสริมแรง คือ การเสริมกำลังใจให้เกิดความพอใจใน
 การเรียนรู้

2. ปัจจัยภายใน เป็นสิ่งภายในที่ผู้เรียนต้องมีเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ข้อเท็จจริงขณะเรียน
 ขณะนั้นหรือระลึกจากที่เคยเรียนมาแล้ว ทักษะทางปัญญา หมายถึง ความสามารถในการใช้สมอง
 เพื่อการเรียนรู้ โดยระลึกจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมา ยุทธศาสตร์ หมายถึง สมรรถภาพที่
 ควบคุมการเรียนรู้ ความตั้งใจ การจำ และพฤติกรรมความคิดของมนุษย์เป็นกระบวนการทำงาน
 ภายในสมองของมนุษย์ ผู้เรียนอาจได้รับแนวทางในขณะที่เรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สำคัญในการเรียน
 การสอน ได้แก่

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามแนวคิดของแอทกินสัน อธิบายถึงในสถานการณ์หนึ่ง ผู้ที่มี
 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีความพยายามที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ถ้า
 ผลงานสูงกว่าหรือเท่าเกณฑ์มาตรฐานก็ถือว่าประสบความสำเร็จตามความคิดเขา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 จะขึ้นอยู่กับ 3 องค์ประกอบ คือ

1.1 ความคาดหวัง หมายถึง การคาดล่วงหน้าถึงผลการกระทำของตน คนที่มี
 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะคาดล่วงหน้าถึงความสำเร็จของงาน

1.2 สิ่งล่อใจ คือ ความพึงพอใจที่ได้รับจากการทำงาน

1.3 แรงจูงใจจากความพึงพอใจในการแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความผิดหวัง
 คนเรากระทำการใดก็ย่อมหวังได้รับความสุขความพอใจกับการกระทำ ต้องการความสำเร็จและ
 กลัวความล้มเหลว

2. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลเลนด์ กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความ
 ต้องการที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ ถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ และ
 มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของส่วนตัว และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับ
 พื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคม และการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อ
 สังคมด้วย เขามีความคิดว่าการอบรมเลี้ยงดูและวัฒนธรรมของสังคมที่เน้นความสำเร็จ คือที่มาของ
 สังคมที่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมในสังคมที่เห็นความสำเร็จ จะทำให้พ่อแม่อบรม
 เลี้ยงดูนักเรียน โดยพ่อแม่จะพยายามฝึกให้เด็กช่วยตัวเอง ฝึกการคิดแก้ปัญหา และให้การเสริมแรง
 พฤติกรรมที่มุ่งความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน การอบรมเลี้ยงดูจะพัฒนาให้เด็กเติบโตเป็น
 คนที่ต้องการความสำเร็จ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้วย แมคเคลเลนด์ได้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง
 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีค่อนข้างสูง การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อ
 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวของเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะครอบครัวที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบเดินทาง
 สายกลาง ไม่ใช่อำนาจบาตรใหญ่ ไม่ตามใจเด็กจนเกินไป ไม่เคี่ยวเข็ญให้เด็กทำในสิ่งที่เกิน
 ความสามารถของเขา ไม่วางมาตรฐานความสำเร็จไว้สูงหรือต่ำเกินไป ส่งเสริมให้เด็กช่วยตัวเองให้
 ทำอะไรเองตั้งแต่ยังเด็ก เมื่อพ่อแม่และครูให้ความรักความอบอุ่นและสนับสนุนแก่เด็ก เขาจะ
 ประสบความสำเร็จด้วยตัวเอง

3. แรงจูงใจในการเรียนรู้ แรงจูงใจเป็นแรงเสริมที่เกิดจากทั้งภายในและภายนอกเป็น
 ขวัญและกำลังใจในการเรียนรู้และการทำงาน ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะ
 ในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนให้เกิดผลดี จึงต้องมีการพัฒนาแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจ การจัด
 สภาพการเรียนรู้และการทำงาน รวมทั้งการให้บทเรียนที่เหมาะสมกับสติปัญญาความสามารถของ
 ผู้เรียนดังนี้

3.1 แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน ครูพยายามปรับบทเรียนและสภาพ
 ห้องเรียนที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่นักเรียนด้วย

3.1.1 แรงจูงใจภายนอก ได้แก่ ผลการศึกษา การได้รู้ผลและความสำเร็จของสิ่ง
 ที่ได้เรียนไปแล้ว เป็นแรงจูงใจภายนอก

3.1.2 แรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น อยากสำรวจตรวจตรา
 อยากจัดการ มาสโลว์ (Maslow, 1970, p.16) ถือว่าเป็นความต้องการความสำเร็จในชีวิต ทำให้
 มนุษย์แสวงหาสิ่งที่ตัวเองต้องการและพอใจที่ตัวเองได้พบได้ทำ ครูจะพบว่าเด็กไม่ชอบความอยู่นิ่ง

การให้เด็กอยู่หนึ่ง ๆ และไม่ให้ซักถาม จึงขัดกับความต้องการและแรงจูงใจของเด็ก เด็กเป็นผู้ที่ต้องการแสวงหาด้วยความอยากรู้อยากเห็น หากครูได้ใช้ความรู้ อยากรทดลองผู้เรียนให้ถูกทาง และเป็นการเรียนในสิ่งที่เขาสนใจก็จะให้เขาได้ประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ต้องการ

3.2 ลักษณะของบทเรียน บทเรียนหรืองานที่ให้ผู้เรียนทำ อาจทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนสูงหรือต่ำได้ เช่น ความยากง่ายของบทเรียน ความยากง่ายนี้อาจวัดจากทักษะของผู้เรียนเอง ความยากง่ายนี้จะสัมพันธ์กับความสามารถ ความต้องการ ความพอใจของผู้เรียนแต่ละคน บทเรียนอย่างเดียวกัน อาจยากไปสำหรับนักเรียนคนหนึ่ง และอาจง่ายไปสำหรับนักเรียนอีกคนหนึ่งก็ได้ นอกจากนี้ความน่าสนใจของบทเรียนก็มีผลในด้านแรงจูงใจ บทเรียนหรืองานที่ทำทลายความสามารถ งานที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกทำงานที่มีค่าตอบแทน งานที่สร้างชื่อเสียงเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะทำให้สำเร็จ

3.3 ความคาดหวัง เป็นความคาดหวังที่มาจากบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ ความคาดหวังจากกลุ่ม เช่น เพื่อน และความคาดหวังจากบุคคลที่สำคัญสำหรับนักเรียน เช่น พ่อ แม่ และครู เป็นต้น จะมีลักษณะที่แตกต่างกัน คือ

3.3.1 ความคาดหวังจากกลุ่ม เป็นเสมือนสถานที่ทำให้ผู้เรียนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มถูกกระตุ้นให้คล้อยตามและพยายามที่จะทำตาม ถ้าครูพยายามปลูกฝังค่านิยมในด้านความเชื่อในตน ความพยายามและความสำเร็จให้แก่ นักเรียนทุกคนในชั้นเรียนก็มีผลต่อการพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนให้นักเรียนได้สนใจในบทเรียน ตั้งใจเรียนมากขึ้น

3.3.2 ความคาดหวังของบุคคลที่สำคัญสำหรับนักเรียน เช่น พ่อ แม่ และครู ถ้าพ่อแม่ และครู แสดงความเชื่อและชื่นชมความสามารถของเด็ก เด็กคนนั้นจะรับรู้และมีพฤติกรรมคล้อยตาม ไม่อยากให้พ่อแม่ผิดหวัง นอกจากนี้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนยังมี

3.4 สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและบรรยากาศของโรงเรียน ในชั้นเรียนมีกลุ่มเพื่อน และครู นอกห้องเรียนมีกลุ่มเพื่อน ครู คนอื่น ๆ สภาพแวดล้อมทั้งในชั้นเรียนและโรงเรียนจะช่วยส่งเสริมหรือบั่นทอนแรงจูงใจในการเรียนและการทำงานของนักเรียนได้ดังนี้

3.4.1 ถ้านักเรียนได้รับรู้ว่า เวลาเรียน เวลาทำงานมีเพื่อนและครูเป็นกำลังใจ และช่วยเหลือแนะนำ ก็จะเกิดกำลังใจในการเรียน ขณะเดียวกันถ้าเพื่อนกลั่นแกล้ง ครูดูมากเกินไป ก็จะบั่นทอนความอยากเรียนของนักเรียน

3.4.2 การยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและครู ในด้านความสำเร็จของการศึกษาก็เป็นกำลังใจให้ออกเรียน

3.4.3 การรู้ถึงผลของการศึกษา เช่น การทดสอบ การแข่งขัน ทำให้ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้ใช้ความพยายาม มีแรงจูงใจในการเรียนและการทำงานได้

3.4.4 ระเบียบและกฎเกณฑ์ของโรงเรียน โรงเรียนที่เข้มงวดเกินไปในด้านระเบียบ เช่น ระเบียบการแต่งกาย โดยเฉพาะวัยรุ่นทำให้นักเรียนเกิดความคับข้องใจ เกิดความขัดแย้งกับระเบียบ กฎเกณฑ์ที่หยาบหยาบเกินไป เป็นเหตุให้แรงจูงใจลดลง เพราะบรรยากาศของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ โรงเรียนสกปรก เสียงยานพาหนะหนวทหุ ห้องเรียนร้อนอบอ้าว ก็ไม่สร้างแรงจูงใจในการเรียนเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแรงจูงใจจึงเกิดจากปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน การสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยให้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงในการเรียนและการทำงาน จึงต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ตั้งแต่ตัวผู้เรียนเองและสภาพแวดล้อมด้วย

สุรัตน์ เตียวเจริญ (2543) ได้สรุปถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุที่เกี่ยวข้องเนื่องถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านส่วนตัวของนักเรียน และปัจจัยด้านครอบครัว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญเพราะเวลาส่วนใหญ่ นักเรียนจะอยู่ที่โรงเรียน โรงเรียนมีหน้าที่ให้การศึกษแก่เด็ก รวมถึงการจัดการด้านบริหาร ด้านวิชาการ และการบริการ ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อุปกรณ์การเรียนการสอน การกีฬา รวมถึงสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

2. ปัจจัยทางด้านส่วนตัวของนักเรียน

2.1 บุคลิกภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการกล่อมเกลาและหล่อหลอมมาจากครอบครัว และซึ่งต้องได้รับการขัดเกลาจากโรงเรียน เพราะก่อให้เกิดปัญหาในการปกครองและเป็นผลกระทบต่อการเรียน เช่น นิสัยก้าวร้าว ชอบทำลายสิ่งของ อวดดี เลินเล่อ ฝ่าฝืนระเบียบ ชอบทำตัวเด่น เป็นคนขี้อาย

2.2 สุขภาพ หากเด็กมีโรคประจำตัวก็จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนและอาจทำให้เด็กเกิดปมด้อย เกิดความท้อถอยในการเรียนได้

2.3 การปรับตัวให้เข้ากับระบบต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ระบบการเรียนการสอนใหม่ ๆ เพื่อน ครูผู้สอน

2.4 การวางแผนการเรียน เด็กค้นหาความชอบของตนเองยังไม่เจอ จะเรียนอะไรดี เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ยังไม่มีเป้าหมายชีวิตที่แน่นอน

2.5 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม สิ่งยั่วยุต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางโทรทัศน์ ทางอินเทอร์เน็ต

2.6 การคบเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนมีผลต่อเจตคติและพฤติกรรม การเรียนการสอนตามลักษณะของกลุ่มเพื่อน ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ เช่น การเลือกวิชาเรียน และแผนการเรียน

2.7 นิสัยในการเรียนและทัศนคติต่อการเรียน และการปรับตัวทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

3. ปัจจัยด้านครอบครัว ปัญหาที่มักจะพบอยู่เสมอ ได้แก่

3.1 ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว หากพ่อแม่แยกกันอยู่หรือทะเลาะกัน พ่อแม่ลุ่มหลงในอบายมุข ย่อมมีส่วนทำให้เด็กขาดความอบอุ่น

3.2 พื้นความรู้ของพ่อแม่ พ่อแม่บางคนขาดความเข้าใจนักเรียน ขาดความรู้เรื่องจิตวิทยาที่อาจทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจได้

3.3 ฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัวที่ยากจนไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นให้แก่เด็ก บางครอบครัวที่ร่ำรวยอาจส่งเสริมเด็กในทางที่ผิด ทำให้มีนิสัยฟุ้งเฟ้อ ดังนั้นจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ผู้วิจัยสามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านสถานศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา ได้แก่ ความรู้ ความสามารถทักษะ เชี่ยวชาญ ปัญหา ความถนัด ความสนใจ และพื้นฐานของผู้เรียนที่มีมาก่อน ความสนใจในวิชาเรียน การยอมรับความสามารถของตนเอง การเรียนการสอนหรือประสิทธิผลที่ผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการศึกษา ระบบการเรียนและสถาบัน หลักสูตรหรือวิชาที่เรียน อุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย บรรยากาศในการเรียนและสิ่งแวดล้อม ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และการศึกษาของบิดามารดา เป็นต้น

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในงานวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในงานวิจัย 3 ด้าน ได้แก่

2.3.1 ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.3.1.1 เจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียนของนักศึกษา

สติกกินส์ (Stiggins, 1994) ได้ให้ความหมายของเจตคติ (Attitudes) ว่าเป็นความรู้สึกชื่นชอบ หรือไม่ชื่นชอบ ความรู้สึกด้านบวก หรือ ด้านลบ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความเกี่ยวเนื่องระหว่างความรู้สึก กับ สิ่งนั้นโดยเฉพาะ เช่น เจตคติต่อครู ผู้บริหาร วิชา กิจกรรมการสอน ฯลฯ

ไทรแอนดิส (Triandis, 1971) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ส่วน สรุปได้ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจ (A Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคคลต่อสิ่งเร้า ซึ่งได้แก่บุคคล สถานการณ์สังคม
 2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (An Affective Component) เป็นองค์ประกอบที่ต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่ 1 คือ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจแล้วจะเกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ
 3. องค์ประกอบทางด้านกรกระทำ (Behavioral Component) เมื่อเกิดองค์ประกอบที่ 1 และ 2 แล้ว จะเกิดความพร้อมทางการกระทำ ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 2 ดังกล่าว
- คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนา และความพยายามอย่างสูง ของผู้เรียนที่จะศึกษาให้บรรลุสัมฤทธิ์ผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทั่วไป ของการศึกษา

สก็ดส์ซีย์ จันทะแสง (2550) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาของบุคคลที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้บนมาตรฐานอันดีเยี่ยม

2.3.1.2 พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา

ฟองพรรณ เกิดพิทักษ์ (2538) กล่าวว่า นิสัยในการเรียน หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ และมุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ให้บรรลุผลสำเร็จ พฤติกรรมดังกล่าวนี้ ประกอบด้วยความตั้งใจ และความเอาใจใส่ในการเรียน การวางแผนการเรียน และจัดระบบการเรียน มีความมุ่งหมายที่จะแสวงหาความรู้และพัฒนาการให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความคิดริเริ่ม ขยัน อดทน รับผิดชอบพึ่งตนเอง และมีความภูมิใจในผลการเรียนของตน

อายเซนค์ และคณะ (Eysenck and Others, 1972) ได้กล่าวว่า คำว่า “นิสัย” คือ แนวโน้มของบุคคลในการแสดงพฤติกรรมจนเป็นนิสัยและเป็นไปโดยอัตโนมัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับการฝึกฝนหรือประสบการณ์จะเห็นได้ว่านิสัยในการเรียนนั้นเกิดจากการเรียนรู้และการฝึกฝนซึ่งสามารถปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้

เบอร์นาร์ด (Bernard, 1960) ได้กล่าวถึงการปรับตัวว่า หมายถึง การที่บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับตนเองและโลกภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ ความแจ่มใสอย่างสูงสุด มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคม มีความสามารถที่จะเผชิญ และยอมรับความจริงของชีวิต

วารากรณ์ ตระกูลสฤยดี (2545) ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ดังนี้ การปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามในการปรับตนเอง เมื่อเผชิญกับสภาพปัญหาความ

อึดอัดใจ ความคับข้องใจ ความเครียด ความทุกข์ใจ ความวิตกกังวลต่าง ๆ ฯลฯ จนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้น ๆ สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือในสภาพปัญหานั้น ๆ ได้ ถ้าบุคคลปรับตัวแล้วสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุขได้นั้นแสดงว่าบุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดีแต่หากว่าบุคคลปรับตัวแล้วยังมีความทุกข์ใจ ว่าวุ่นใจไม่สบายใจอยู่ ความรู้สึกดังกล่าวย่อมจะทำให้บุคคลนั้นกลายเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตไม่ดี และหากเรื้อรังรุนแรงมากขึ้น อาจเจ็บป่วยเป็นโรคประสาทหรือโรคจิตได้

ฮาวิก เฮริสท์ (Havighurst, 1953) พิจารณาการปรับตัวในแง่ของการเรียนรู้งานตามขั้นพัฒนาของชีวิต เขามีความเห็นว่าการพัฒนาของชีวิตในแต่ละวัยนั้น บุคคลมีงานประจำวัยหรืองานประจำขั้นที่ต้องเรียนรู้ควบคู่กันไป ถ้าบุคคลสามารถพัฒนางานประจำวัยได้สำเร็จก็จะเป็นบุคคลที่มีความสุขและสามารถพัฒนางานประจำวัยในขั้นต่อไปได้อย่างสำเร็จด้วย ในทางตรงกันข้ามงานในช่วงวัยใดไม่ประสบผลสำเร็จจะทำให้บุคคลนั้นไม่มีความสุข และพัฒนางานประจำวัยในช่วงต่อไปได้ยากลำบาก ดังนั้นบุคคลที่มีการปรับตัวได้ในทัศนะของฮาวิก เฮริสท์ จึงหมายถึงบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนางานประจำวัยให้ผ่านพ้นได้ด้วยดี

รอย (Roy, 1976) กล่าวว่า พื้นฐานที่เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งทำงานผสมผสานเป็นหน่วยเดียวกัน เพื่อคงภาวะปกติสุขหรือภาวะสุขภาพดี ความเจ็บป่วยหรือสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกหรือภายในบุคคลที่เข้าสู่ระบบชีวิต ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อบุคคลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังนั้น บุคคลยังต้องมีการปรับตัวเพื่อรักษาสมดุลของร่างกาย จิตใจ และสังคมของแต่ละบุคคล บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการปรับตัวจะมีความมั่นคงในชีวิต ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกคือ มีสุขภาพดี ยอมรับความเป็นจริง มีความพึงพอใจในชีวิต เป็นต้น ส่วนผู้ที่ประสบความล้มเหลวในการปรับตัวก่อให้เกิดด้านสุขภาพไม่ยอมรับความเป็นจริง เกิดภาวะซึมเศร้า เป็นต้น

การปรับตัวเพื่อคงภาวะความสมดุลในบุคคลนั้น รอยได้รวบรวมพฤติกรรมกรรมการปรับตัวของมนุษย์ไว้เป็น 4 ประการ คือ

1. พฤติกรรมการปรับตัวตามความต้องการด้านสรีรวิทยา (Physiological Needs)

เพื่อรักษาภาวะของการมีสุขภาพดี

2. พฤติกรรมการปรับตัวตามอัตมโนทัศน์ของตนเอง (Self Concept) มีพื้นฐานมาจากความต้องการทางด้านจิตใจ เป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง หากบุคคลมีความมั่นคงทางจิตใจ มีความเชื่อมั่นและมองเห็นคุณค่าในตนเอง ยอมรับความเป็นจริง ย่อมปรับตัวได้ดีกว่าบุคคลที่มองตนเองไร้ค่า และไม่ยอมรับความเป็นจริง

3. พฤติกรรมการปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ (Role Function) เป็นการตอบสนองความต้องการเพื่อกองไว้ซึ่งความมั่นคงทางสังคม ในสถานการณ์ใดก็ตามที่บุคคลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองได้ บุคคลต้องมีการปรับตัว เพื่อแสดงบทบาทของตนให้เป็นที่ไปตามปกติ แต่จะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การปรับตัวของบุคคลนั้น

4. พฤติกรรมการปรับตัวตามความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Interdependence Relations) เป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล เพื่อกองไว้ซึ่งความมั่นคงทางสังคม ดังนั้นความพอเหมาะระหว่าง การพึ่งตนเอง การพึ่งผู้อื่น และการให้ผู้อื่นพึ่งพาตนเอง มีส่วนช่วยให้เกิดความมั่นคงทั้งทางด้านจิตใจและสังคม

มาลินี อยู่โพธิ์ (2525) กล่าวว่า บุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดี มิใช่ผู้ที่ปราศจากปัญหา แต่เป็นผู้ที่กล้าจะเผชิญปัญหาอุปสรรค และความยุ่งยากในชีวิตอย่างมีสติ และไม่หวาดหวั่น ตลอดจนเป็นผู้ที่พร้อมจะเผชิญทั้งความสุข และความทุกข์ในชีวิต บางครั้งแม้จะประสบความผิดหวังและล้มเหลวในชีวิต ก็ยังมีความเข้มแข็งที่จะดำเนินชีวิตต่อไปโดยไม่ยอมพ่ายแพ้ หรือถอดใจ

ธอร์พ (Thorpe, 1955) ได้แบ่งการปรับตัวออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ปรับตัวเอง (Self Adjustment) ได้แก่ การที่บุคคลจะปรับตัวเองได้ดีต้องมีลักษณะดังนี้

1.1 ความเป็นตัวของตัวเอง (Self Reliance) หมายถึง การที่บุคคลทำอะไรได้ด้วยตนเองไม่พึ่งผู้อื่น เป็นอิสระจากผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์และรับผิดชอบการกระทำของตนเอง

1.2 การมองเห็นคุณค่าของตน (Sense of Personal Worth) หมายถึง การที่บุคคลเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้อื่นเชื่อถือในความสามารถของเขา มีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า มีความพอใจและเชื่อมั่นในความสามารถและมีเหตุผล

1.3 ความรู้สึกเป็นอิสระของตนเอง (Sense of Personal Freedom) หมายถึง การที่บุคคลพอใจในอิสรภาพ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจในการกระทำ และวางแผนชีวิตของตนเอง รวมทั้งมีเสรีภาพในการคบเพื่อน และการใช้จ่าย

1.4 ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Feeling of Belonging) หมายถึง การที่บุคคลได้รับความอบอุ่นในครอบครัว ในหมู่เพื่อนฝูง จึงทำให้มีความภูมิใจในบ้าน โรงเรียน เป็นต้น

1.5 ความรู้สึกไม่มีแนวโน้มที่จะถอยหนี (No withdrawing Tendencies)

1.6 ความรู้สึกไม่มีอาการทางประสาท (No Nervous Symptom)

2. การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) ได้แก่ การที่บุคคลจะปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีต้องประกอบด้วยลักษณะดังนี้

2.1 บรรทัดฐานทางสังคม (Social Standards) หมายถึง การที่บุคคลมีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม บุคคลประเภทนี้จะเข้าใจถึงความถูกต้องของสังคม

2.2 ทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้ากับเพื่อนและคนแปลกหน้า เป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่นและมีความสนใจปัญหาต่าง ๆ และสนใจกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 แนวโน้มทางสังคม (Social Tendencies) หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวเข้าสถานการณ์หรือสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม

2.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าได้ได้รับความรักการดูแลอย่างดีในครอบครัว มีความอบอุ่นปลอดภัย และมั่นใจตนเองในความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว

2.5 ความสัมพันธ์ในโรงเรียน (School Relation) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าได้ได้รับความรักจากครู มีความสุขในการอยู่ร่วมกับเพื่อน นักเรียนรู้สึกว่างานมีความเหมาะสมกับความสนใจและวุฒิภาวะของตน

2.6 ความสัมพันธ์กับชุมชน (Community Relation) หมายถึง การที่บุคคลเข้ากับเพื่อนบ้านได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชุมชนตนเอง เข้าสมาคมกับคนแปลกหน้าได้ มีความพอใจในกฎเกณฑ์ และสวัสดิภาพของชุมชน นิสิต นักศึกษา ต่างก็มีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในด้านการเรียน และสิ่งที่ต้องการก็มีไม่ซับซ้อนมากมาย ต้องอาศัยความเพียรพยายาม และต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งมีวิธีการที่นักศึกษาแก้ไขปัญหาด้านการเรียนและการกระทำตนให้สอดคล้องกับความต้องการ

2.3.2 ปัจจัยด้านการจัดการการศึกษา ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.3.2.1 หลักสูตรของวิทยาลัยครูศาสตร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตได้กำหนดให้มีระเบียบว่าด้วยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ต้องมีการศึกษาเพื่อสะสมหน่วยกิตการศึกษาและมีกำหนดระยะเวลาในการศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา ในระหว่างการศึกษาอาจมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เช่น กฎระเบียบของมหาวิทยาลัย รวมถึงการเรียนการสอน หลักสูตร ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง ความกลัวที่จะไม่มียานพาหนะ (สุชาติพิชญ์ จรรยาอารีกุล, 2539, น.3)

2.3.2.2 คุณภาพการสอนและพฤติกรรมการสอนของอาจารย์

แคโรล (Carroll, 1963) ให้ความหมายคุณภาพการสอนว่า หมายถึง การจัดเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง กล่าวคือ นักเรียนมีความเข้าใจจุดมุ่งหมาย และขั้นตอนในการทำงานอย่างดียิ่ง

ตนต้องการเรียนอย่างไร มีการจัดลำดับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนจากง่ายไปสู่ยาก และจัดการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและลักษณะของนักเรียน

บลูม (Bloom, 1976) ให้ความหมายคุณภาพการสอนว่า หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และงานที่ต้องทำให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเสริมแรง (Reinforcement) หมายถึง การชมเชย คำหิ ก่อวข้อความสนับสนุน ให้เหมาะสมกับผู้เรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) หมายถึง การวินิจฉัย และแจ้งให้นักเรียนทราบว่านักเรียนแต่ละคนบรรลุการเรียนรู้ในจุดประสงค์ใดบ้างและยังขาดในจุดประสงค์ใดบ้าง ส่วนการแก้ไขข้อบกพร่อง (Correctives) เป็นกระบวนการและกิจกรรมที่ใช้เพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยยึดตามข้อมูลย้อนกลับ

ในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีบุคคลที่สัมพันธ์กันสองฝ่ายคือนักเรียนและครู พฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนจึงมีความเกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะพฤติกรรมการสอนของครูที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ หากครูเป็นผู้มีความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์สู่นักเรียนได้ดี การเรียนรู้ก็เกิดคุณภาพตามที่ต้องการดังที่ (พยุงศักดิ์ สนเทศ, 2531) ได้แสดงความคิดเห็นว่าพฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ดี และสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนจะทำให้เรียนเกิดความพอใจรักใคร่และศรัทธาในตัวครู อันจะเป็นผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาก็จะดีตามไปด้วยเช่นกัน มีนักวิชาการให้ความหมายของพฤติกรรมการสอนไว้มากมาย เช่น

อุไรพร พานิชกุล (2539) ให้ความหมายของพฤติกรรมการสอนว่าเป็น พฤติกรรมที่ครูแสดงออกเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในหลักสูตรที่เรียน

พฤกษา สุขุมภักย์ (2546) กล่าวว่าพฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำหรือการ แสดงออกของครูที่เกิดขึ้นในขณะที่สอนและที่เกี่ยวข้องกับการสอน ในด้านลำดับขั้นของกิจกรรมในการสอนการใช้สื่ออุปกรณ์ในการเรียนรู้ การวัดประเมินผล ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนบุคลิกภาพและจรรยาบรรณของครู

จินดา ทับจิ้น (2546) กล่าวว่าพฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของครูในขณะที่ทำการสอนแต่ละครั้ง ด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการสอนอย่างหลากหลาย เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้คิดค้นคว้าและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน เป็นการเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนหรือผู้ถ่ายทอดข้อมูล

ความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด มากที่สุด และเกิดผลดีที่สุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

ทิสนา แคมมณี (2542) กล่าวถึงบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนเป็นดังนี้

1. เตรียมการสอน

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์แหล่งความรู้ที่หลากหลาย

1.2 ศึกษาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

1.3 วางแผนการสอน

1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

1.3.2 วิเคราะห์เนื้อหาและความคิดรวบยอด และกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน

1.3.3 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามหลักชีปป่า

หรืออื่น ๆ

1.3.4 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

1.4 จัดเตรียม

1.4.1 สื่อ วัสดุการเรียนการสอนให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน

1.4.2 เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน

1.4.3 ติดต่อแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สถานที่หรือสื่อทัศนวัสดุ

ต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

1.4.4 เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้

1.4.5 ห้องเรียน หรือสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น อาจจำเป็นต้องจัด

โต๊ะเก้าอี้ในลักษณะใหม่

2. การสอน

2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

2.2 กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะ

กับผู้เรียน และสถานการณ์ที่เป็นจริง สามารถทำได้โดย

2.3.1 ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

2.3.2 อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

2.3.3 กระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่

2.3.4 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น

ขณะทำกิจกรรม

- 2.3.5 ให้คำแนะนำ และข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น
- 2.3.6 บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงกิจกรรม
- 2.3.7 ให้การเสริมแรงผู้เรียนตามความเหมาะสม
- 2.3.8 ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียนและอาจให้ข้อมูลเนื้อหาความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม
- 2.3.9 ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและข้อเสนอตามความเหมาะสม

3. การประเมินผล

3.1 เก็บรวบรวมผลงาน

3.2 ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

3.3 การสนับสนุนและสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย

การสนับสนุนของมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา ได้แก่ การบริการของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้ นักศึกษามีความสุข ได้รับความสะดวก ปราศจากความกังวลใด ๆ ทำให้นักศึกษาสามารถใช้เวลาในการศึกษาได้อย่างเต็มที่ (วัลลภาเทพ หัสติน ณ อรุชยา, 2530, น.100) ได้กล่าวถึงงานบริการเป็นงานที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยจัดขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักศึกษาในด้านชีวิตความเป็นอยู่และการศึกษาเล่าเรียน จัดขึ้นเพื่อ นิสิตทั่วไปโดยส่วนรวม อาจแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ บริการด้านสิ่งแวดล้อม และบริการด้านวิชาการ สำหรับความมุ่งหมายในการจัดบริการนักศึกษา

พongporon Ketpattak (2521) กล่าวไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของนักศึกษา
2. เพื่อให้นักศึกษาได้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นในสังคม
3. เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ในการพัฒนาตนเองให้มีโอกาสเรียนรู้โลกของตนเองและบุคคลอื่น ๆ
4. เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการเล่าเรียน
5. เพื่อสนองความต้องการ ความสามารถ ความมั่นใจ และศักยภาพอื่น ๆ ของนักศึกษาให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง
6. เพื่อช่วยเหลือนักศึกษาในการเลือกพิจารณาโครงการการศึกษาให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง

7. เพื่อให้นักศึกษารู้จักใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถาบันให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

8. เพื่อสร้างบรรยากาศในสถาบันให้เหมาะสมแก่การศึกษาและงานบริการนักศึกษา

9. เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ อันเป็นที่พึงพอใจทั้งในการศึกษาและอาชีพ และการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2546) ได้กล่าวว่า งานบริการในมหาวิทยาลัยมี 4 รูปแบบคือ การบริการวิชาการ ได้แก่ บริการงานของทะเบียน การรับสมัคร แนะนำ บริการสอนซ่อมเสริม ด้านสวัสดิการ ได้แก่ หอพัก สุขภาพอนามัย จัดหาทุนหางาน ด้านการพัฒนา ได้แก่ บริการกิจกรรม กีฬา นันทนาการ และด้านการปกครอง ได้แก่ วินัยและความประพฤติ โดยมีหลักการจัดบริการนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาทุกด้านอย่างเต็มที่ถึงขีดสุด บริการที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันในทุกเรื่อง ให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองโดยพึ่งบุคคลอื่นแต่น้อย

วิชาญ สุวรรณวงษ์ (2549) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งช่วยุให้เกิดการเรียนรู้ และไม่มีมลภาวะ

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมไว้ว่า หมายถึงสภาพสภาวะหรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำสร้างขึ้น อาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้อยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน และได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่าพฤติกรรมของผู้เรียนจะเป็นอย่างไรนั้นเกี่ยวข้องกับหรือได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่พึงพอใจในการเรียนทำให้เกิดสมาธิและปัญญา

นงลักษณ์ มีจรรยาสม (2546) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพสิ่งแวดล้อมหมายถึงสิ่งที่มีอยู่โดยรอบหรือปะปนกันของสภาพแวดล้อมภายนอก และภายในที่มีผลกระทบต่อสิ่งที่มีชีวิตสิ่งที่อยู่โดยรอบนี้ จะมีผลกระทบต่อสิ่งที่มีชีวิตนั้นมีใช่เพียงที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ฯลฯ ก็มีผลผูกพันความรู้สึกนึกคิด และกิจกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายซึ่งเรียกว่าเป็นสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรมด้วย ดังนั้นสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์จึงต้องรวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมเข้าไว้ด้วยกัน

อรุณชัย กัณทภา (2548) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้ที่คืบนั้น เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีความหมายรวมถึงบรรยากาศ และบรรยากาศโดยส่วนใหญ่ถูกสร้างด้วยกระบวนการบริหารที่จะเป็นกุญแจสำคัญที่ไขไปสู่ความปรารถนาของสังคมการสร้างการวางแผนการขับเคลื่อนบุคลากรให้ไปในทิศทางที่เป็นสังคมเรียนรู้เป็นภาระที่ผู้บริหารต้องดำเนินการครูเป็นทั้งสภาพแวดล้อมและเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งผลโดยตรงให้นักเรียนโดยใกล้ชิดการนำพาบรรยากาศที่ดีมีความอบอุ่นรอยยิ้มที่สดชื่นจริงใจมีเมตตาธรรม และสร้างสิ่งสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์นับได้ว่าเป็นบุคคลที่สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดสภาพดังกล่าว ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามจุดประสงค์ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ส่งเสริมการเรียนเป็นกลุ่มมาช่วยกันคิดช่วยกันทำ ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ดังที่วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 199) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพล และส่งผลกระทบทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีลักษณะที่ช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลาในการจัดกระบวนการเรียนการสอนคือ

1. การร่วมมือและการแข่งขันของผู้เรียนในชั้นเรียนประกอบด้วยบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันแก้ปัญหาและการให้แรงเสริมหรือรางวัล
2. ลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อการเรียนของผู้เรียน
3. ความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนคำนึงถึงวัตถุประสงค์การเรียนเป็นสิ่งสำคัญ
4. ความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อกลุ่มเพื่อนผู้สอน และ โรงเรียนจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้

2.3.3 ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน ประกอบไปด้วย 2 ด้าน ดังนี้

2.3.3.1 การสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง

ครอบครัวเป็นสิ่งที่ใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุดการปลูกฝังต่าง ๆ เริ่มต้นจากครอบครัวและการให้การสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง รวมทั้งสัมพันธภาพภายในครอบครัว จึงส่งผลอย่างยิ่งต่อผลการเรียนของนักศึกษา ดังนี้

สายสุริย์ จุติกุล (2540) แสดงความคิดเห็นไว้ว่าครอบครัวที่มีความสัมพันธภาพที่ดีจะต้องมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความรักและความผูกพันกันในลักษณะต่อไปนี้

1. ต้องเอาใจใส่และเอื้ออาทรกันต่อกัน การเอาใจใส่ในที่นี้ หมายถึง การดูแลสุขภาพ ของกันและกัน อาหารการกิน การเล่าเรียนของบุตร ความสะอาด การใช้จ่ายเงินทอง การเดินทางไปทำงานหรือโรงเรียน ความทุกข์หรือความสุขที่ต้องการระบาย เป็นต้น
2. ต้องรู้จักคนที่รักเรา สามิภรรยาต้องรู้จักและเข้าใจกันได้ดี สำหรับบุตร บิดามารดาก็ต้องเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับบุตร อุปนิสัยบุตรรู้ว่าบุตรชอบหรือไม่ชอบอะไร จุดเด่นหรือจุดด้อย เป็นอย่างไร ทุกคนในครอบครัวจะต้องปรับความรู้จักซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้มี การตอบสนองที่ดีต่อกันและกัน
3. ต้องเคารพซึ่งกันและกัน การเคารพในที่นี้ หมายถึง การเคารพที่มาจากใจ การเคารพ ในลักษณะนี้ มีพฤติกรรมแสดงออกได้หลายอย่าง เช่น การฟังกัน เคารพในความคิดเห็น ที่แตกต่างกัน การเกรงใจกัน ความเกรงใจมีคุณค่าและช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดีขึ้น
4. ต้องมีความรับผิดชอบ การมีความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับความผิดหรือ ความชอบ การไม่รับผิดชอบของบิดามารดาเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี เป็นการแสดงความไม่รับผิดชอบ
5. ต้องมีความไว้วางใจกัน ความไว้วางใจเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดสัมพันธภาพ ใน ครอบครัวความไว้วางใจควรมีต่อกันทั้งทางกายและทางใจ จะช่วยให้คนในครอบครัวมีความสบาย ไร้กังวลหรือความกลัว
6. ต้องให้กำลังใจกันและกัน การให้กำลังใจ ก็คือการทำพลังแก่สมาชิกในครอบครัว ให้ดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุข การให้กำลังใจอาจเป็นคำพูดและท่าทางการสนับสนุน ชมเชยเมื่อ ทำสิ่งที่ถูกต้อง แนะนำ หาทางออกเมื่อมีปัญหา ไม่กล่าวโทษว่าเป็นความผิด
7. ต้องให้อภัยกันและกัน สมาชิกครอบครัวอยู่ด้วยกันหลายคนต้องมีการ กระทบกระทั้งกันบ้างไม่มากก็น้อย ถ้ามีความรักอยู่ก็อภัยกันได้ ยกโทษให้ ในครอบครัวที่บุตร ประพฤติผิด บิดามารดาก็ไม่ควรจดจำความผิดนั้น แล้วนำไปต่อว่าบุตรในโอกาสต่อ ๆ ไป เพราะ เมื่อบุตรได้รับฟังความผิดของตนอยู่เสมอก็จะเกิดความโกรธ ความไม่สบายใจ และอาจนึกไปว่า บิดามารดาไม่รักตน
8. ต้องรู้จักสื่อสารในครอบครัว การสื่อสารในครอบครัว ควรจะใช้ปีวาจาระหว่าง สามิภรรยา มารดากับบุตร การสื่อสารอาจมีทั้งรูปแบบที่ใช้ภาษาและภาษาท่าทาง ภาษาพูด การ เขียน ฯลฯ การดำหนักันก็ทำได้แต่ควรเป็นคำดำหนักที่ใช้ถ้อยคำที่น่าฟัง
9. ต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ สมาชิกในครอบครัวควรวางเวลาอยู่ ด้วยกัน ถามไถ่สารทุกข์สุกดิบระหว่างกัน ชวนกันแก้ปัญหิต่าง ๆ ที่มี มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น ไป เที่ยวทางไกล ไปเที่ยวสาธารณะ รับประทานอาหารพิเศษร่วมกัน ไปเยี่ยมญาติ เป็นต้น

10. ต้องมีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว สภาพของครอบครัว และสถานะของสมาชิกไม่ได้อยู่นิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น บุตรที่เกิดใหม่เป็นทารกก็จะเติบโต และมีพัฒนาการตามวัยอันเหมาะสม บิดามารดาจะต้องปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงของบุตร ตัวของบิดามารดาเองก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัย ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวจะต้องตระหนักและปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

11. ต้องรู้จักภาระหน้าที่ในครอบครัวและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันในครอบครัว ต่างคนต่างมีบทบาทหน้าที่ ทั้งบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสมาชิกในครอบครัว ซึ่งบทบาทและหน้าที่เหล่านี้ เกิดจากความคาดหวังของตนเอง และความคาดหวังของแต่ละคนในครอบครัว ดังนั้น สมาชิกในครอบครัวจะต้องตกลงกันให้ดีว่าเรื่องต่าง ๆ ที่จะบริหารครอบครัวให้เป็นปกติสุข เป็นเรื่องของใครในสัดส่วนอย่างไร ร่วมกันอย่างไร

12. มีความใกล้ชิดทางสัมผัส การสัมผัส เช่น การกอดกัน โอบกั้นบ่าً เกี้ยวแขนหรือหอมแก้มกันในครอบครัว เป็นการแสดงความรัก ความอบอุ่นตามธรรมชาติของคน แต่การแสดงออก ควรกระทำกันในครอบครัวระหว่างคนใกล้ชิด และแสดงความรักจริง ๆ เช่น เมื่อบุตรเล็ก ๆ เป็นทารก บิดามารดาก็ควรเอาแขนมากอด มาจูบ เพื่อแสดงความรัก และให้ความอบอุ่น และเพิ่มความมั่นใจให้แก่บุตร แต่เมื่อบุตรโตขึ้นก็อาจจะห่างไป

จิตติมา บัวมาศ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนหลักสูตรศิลปกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กรมศิลปกร ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมจากผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ปัจฉา ชูช่วย (2551) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ได้แก่ รายได้ของครอบครัว

2.3.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

ซิคเกอร์ริง (Chickering, 1969, 94 อ้างถึงใน นฤมล อึ้งเจริญ, 2552, น.29) ให้ความหมายของสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลไว้ว่า สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและมีการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเอง ไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกันซึ่งการอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่ ความสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้และการมีน้ำใจกว้าง การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน การให้และการรับ

คาร์คัฟ และเบเรสัน (Carkhuff & Berenson, 1977) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. การเปิดเผยความรู้สึก การเปิดเผยความรู้สึกจริงใจ ที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูล

ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย เพื่อความเข้าใจอันดีและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง

2. มีความรู้สึกร่วม กล่าวคือ สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น ได้รับความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคล

3. เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น กล่าวคือ ยอมรับบุคคลอื่น โดยไม่ตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ไม่ประเมิณบุคคล เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น

4. การยอมรับโดยไม่เห็นด้วย กล่าวคือ การเป็นผู้ฟังที่ดีที่พยายามทำความเข้าใจโดยประเมิณบุคคลอื่น และให้ความสนใจบุคคลอื่น

2.4 หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประวัติความเป็นมาโดยย่อ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร เพื่อศึกษาและเตรียมการร่างหลักสูตรของสาขาวิชาการจัดการการศึกษาในปีการศึกษา 2546 ที่จะเปิดสอนในปีการศึกษา 2547 โดยได้ดำเนินการแล้วเสร็จ และได้รับความเห็นชอบการเปิดสอนหลักสูตรมหาบัณฑิตจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2547 และได้รับความเห็นชอบหลักสูตรคุษฎีบัณฑิต เมื่อวันที่ 28 กันยายน 2549 ต่อมาสาขาวิชาการจัดการการศึกษาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2548 โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้การรับรองการปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2550 ในปีการศึกษา 2549 สาขาวิชาการจัดการการศึกษาได้เปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรคุษฎีบัณฑิต และในปี 2551 มีการเปิดหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตทางการจัดการการศึกษาตามลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 มหาวิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก โดยหลักสูตรดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้การรับรองหลักสูตร เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2554 สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนจึงได้เปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2554

ปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวิสัยทัศน์

วิทยาลัยครุศาสตร์ใช้ปรัชญาร่วมกับบัณฑิตวิทยาลัยและปณิธานร่วมกับมหาวิทยาลัย

ปรัชญา : แหล่งรวมปัญญา พัฒนาแนวคิดใหม่ ใส่ใจการเปลี่ยนแปลง

ปณิธาน : พัฒนาผู้เรียนให้เป็น Creative and Productive Scholar

วิสัยทัศน์ : โดดเด่น ก้าวไกล เป็นวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ

พันธกิจ : 1. ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบสูง และมีคุณธรรม

2. เสริมสร้างงานวิจัย และความเป็นเลิศทางวิชาการ
3. บริหารงานด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และโปร่งใส
4. บริการวิชาการ เพื่อสอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์
5. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
6. พัฒนาคณาจารย์และบุคลากร ให้มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และเป็น

กันเองกับทุกคน

เอกลักษณ์หรือวัฒนธรรม : นวัตกรรม ผู้นำ วิจัย

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ชื่อปริญญา : ชื่อย่อ ภาษาไทย ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน)

ชื่อย่อ ภาษาอังกฤษ M.Ed. (Curriculum and Instruction)

ปรัชญาของสาขา

มุ่งสร้างผู้นำด้านหลักสูตรและการสอน ให้มีความสามารถ ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะต่อไปนี้

1. มีความรู้ลึกซึ้งในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยสามารถจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้
2. สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและสร้างนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอนได้
3. มีความเป็นครูที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ รับผิดชอบในวิชาชีพ สามารถพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีความเป็นผู้นำ สามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด อ่าน เขียน และสามารถใช้วิทยาการ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

อาชีพที่สามารถประกอบได้หลังสำเร็จการศึกษา

1. ครูในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ครู อาจารย์ในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา
3. อาจารย์ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา
4. นักการศึกษาในหน่วยงานการศึกษา

การดำเนินการหลักสูตร

วัน – เวลา ทำการเรียนการสอน

วันเสาร์ เวลา 9.00 – 16.00 น.

วันอาทิตย์ เวลา 9.00 – 16.00 น.

การคัดเลือกผู้เข้าศึกษา

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

(1) คุณสมบัติด้านการศึกษา

(1.1) ผู้มีใบประกอบวิชาชีพครู

1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษา สถาบันการศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศ ที่รับรองโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ส.ก.อ.)

2) มีประสบการณ์เป็นครูหรือทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี หลังจากสำเร็จการศึกษา

(1.2) ผู้ที่ไม่มีใบประกอบวิชาชีพครู

1) ปริญญาตรีสาขาอื่น ๆ จากสถาบันการศึกษาในประเทศหรือต่างประเทศ ที่รับรองโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา (ส.ก.อ.)

(2) คุณสมบัติด้านอื่น ๆ

1) ไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

2) ไม่เป็นโรคเรื้อน วัณโรค ดิควาเสพติดให้โทษร้ายแรง โรคพิษสุราเรื้อรัง หรือโรคที่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา

3) ไม่เคยต้องโทษ เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดอันเป็นลหุโทษ

4) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือถูกออกจากสถาบันการศึกษาใดมาก่อน เนื่องจากถูกลงโทษทางวินัย

5) ผู้สมัครเข้าศึกษา ต้องมีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ซึ่งติดต่อได้สะดวก

การคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อ

ใช้การสอบสัมภาษณ์และการสอบข้อเขียน

หลักสูตร/จำนวนหน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร (สำหรับผู้ต้องการใบประกอบวิชาชีพครู)	45	หน่วยกิต
จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร (สำหรับผู้ไม่ต้องการใบประกอบวิชาชีพครู) โครงสร้างหลักสูตร (ใบประกอบวิชาชีพครู) แผน ก แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์	39	หน่วยกิต

ตารางที่ 2.1 แสดงโครงสร้างหลักสูตร แผน ก แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์

กลุ่มวิชา	หน่วยกิต
กลุ่มวิชาบังคับ 21 หน่วยกิต	
CN510 นวัตกรรมหลักสูตร	3
CN512 ภาวะผู้นำทางหลักสูตรและการสอน	3
CN516 นวัตกรรมการเรียนรู้	3
CN517 การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	3
CN518 การวัดและประเมินผล	3
CN519 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน	3
CN520 จริยธรรมและจรรยาบรรณสำหรับครู	3
กลุ่มวิชาพื้นฐาน 3 หน่วยกิต	
ED501 สถิติและวิจัยทางการศึกษา	3
ED502 พื้นฐานการศึกษา	-
กลุ่มวิชาเลือก แผน ก 3 หน่วยกิต, แผน ข 9 หน่วยกิต	
CN610 การออกแบบหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ	3
CN611 ชุมชนแห่งการเรียนรู้	3
CN612 การนิเทศการสอน	3
CN613 การจัดการศึกษาในประชาคมอาเซียน	3
CN614 สัมมนาการวิจัยหลักสูตรและการสอน	3
CN690 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	3
CN691 ปฏิบัติการสอนสำหรับสาขาวิชาเฉพาะ	3

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

แผน ก วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต	
CN710-01 วิทยานิพนธ์	3
CN710-02 วิทยานิพนธ์	3
CN710-03 วิทยานิพนธ์	3
CN710-04 วิทยานิพนธ์	3

การจัดการเรียนการสอนแบบบล็อกคอร์ส (Block Course)

การเรียนแบบบล็อกคอร์สต้องอ่านหนังสือล่วงหน้าเพื่อเตรียมตัวไปถกประเด็นปัญหา กับอาจารย์และเพื่อนเรียนในห้อง ซึ่งแต่ละวัน วิชาเรียนก็สลับสับเปลี่ยนกันไป บางครั้งถึง บางครั้ง สักสัน เหนื่อยและกดดัน แต่เมื่อเลือกแล้วและจ่ายเงิน ไปแล้ว จึงต้องมุ่งมั่นเรียนต่อไปให้จบ

จากข้อจำกัดของผู้เรียนดังกล่าวแต่ละมหาวิทยาลัยเล็งเห็นพร้อมกับจัดทางเลือกที่ไม่ว่า ทั้งมหาวิทยาลัย หรือ ผู้เรียน ก็ล้วนแต่ Win-Win การเรียนการสอนในระบบ Block Course หรือ การเรียนแบบวิชาเดียวต่อเนื่องตลอดระยะเวลาประมาณ 1 เดือน สอบเสร็จถึงจะเริ่มต้นเรียนวิชา ใหม่ เป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งฝั่งมหาวิทยาลัย และผู้เรียน

ข้อดีของการเรียนแบบนี้ คือ การลดข้อจำกัดสำหรับผู้ที่ยังเรียนไปทำงานไปด้วย เพราะจะ สามารถโฟกัสแต่ละวิชา และลดความสับสนจากการเรียนอย่างเร่งรีบในแต่ละวัน

โดยปัจจุบันการสอนแบบ Block Course นี้นิยมเปิดสอนในบางสาขาเท่านั้น ส่วนใหญ่ จะเป็นหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (Master of Public Administration : MPA)

มนตรี โสคติยานุรักษ์ ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) บอกว่า การเรียนแบบ Block Course เน้นเรียนจบเป็นรายวิชา โดยแต่ละวิชาใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 5 สัปดาห์ ซึ่งเชื่อว่าจะมีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่เรียนไป ทำงานไป อีกทั้งยังทำให้นักเรียนหันมาโฟกัสกับวิชาเรียนได้ดียิ่งขึ้น

นิต้านาระบบดังกล่าวมาใช้กับหลักสูตร MPA เป็นครั้งแรกในไทย เมื่อกว่า 20 ปีที่ผ่านมา เพราะเข้าใจว่าผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการและรัฐวิสาหกิจมักไม่มีเวลาเรียนเต็มวัน

“นิด้าเปิดสอนหลักสูตร MPA ภาคปกติ มา 54 ปีแล้ว และเปิดภาคพิเศษแบบ Block Course เป็นสถาบันแรกเมื่อประมาณ 26 - 27 ปีที่ผ่านมา เพราะช่วงนั้นข้าราชการสนใจเรียนกัน

เยอะ ประมาณ 60% ซึ่งสามารถมาเรียนภาคปกติช่วงกลางวันได้ โดยภาคพิเศษจะเรียนในวันศุกร์-เสาร์ เวลาตั้งแต่ 6 โมงเย็นถึง 4 ทุ่ม”

จากการเปิดสอนในแนวทางดังกล่าว มนตรี โสคติยานุรักษ์ กล่าวว่า สิ่งที่ดีที่ได้ดี คือ นักศึกษาสามารถทำคะแนนสอบได้ดีกว่าภาคปกติ เนื่องจากการเรียนในลักษณะ โฟกัสเฉพาะรายวิชา และตัวผู้เรียนเองก็มีตั้งใจสูง มาเรียนเพราะต้องการองค์ความรู้จริงๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน

สำหรับโครงสร้างการเรียน MPA แบบ Block Course ของนิคี้ กำหนดการเรียนทั้งหมด 13 วิชา 39 หน่วยกิต แบ่งเป็น 3 วิชาเอก ประกอบด้วย การจัดการองค์การ การจัดการทุนมนุษย์ และนโยบายสาธารณะและการจัดการเชิงกลยุทธ์ นอกจากนี้แล้วยังมีหลักสูตรการศึกษาระดับรัฐและภาคเอกชนมหาบัณฑิต (Master of Public and Private Management : MPPM) ซึ่งมีการเรียนการสอนแบบนี้ด้วยเช่นกัน

ขณะที่หลักสูตร MPA ภาคปกติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ก็เปิดสอนแบบ Block Course เช่นกัน โดยเปิดสอนทั้งสิ้นจำนวน 36 หน่วยกิต ใน 6 ศูนย์ทั่วประเทศ ประกอบด้วย หัวหน้าภาควิชา เชียงใหม่ ระยอง และสงขลาอีกหลักสูตรที่เปิดสอนแบบ Block Course เป็นทวีปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ ภาษาอังกฤษ (Dual Master's Degree Program in Public and Business Administration) เมื่อจบออกมาจะได้ปริญญา 2 ใบ คือ MPA และ MBA

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เปิดสอนหลักสูตร MPA แบบ Block Course เช่นกัน ในสาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการจัดการโครงการ โดยการเรียนรู้ในแต่ละวิชาจะมีความต่อเนื่องตลอด 5 สัปดาห์เต็มในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ รวมทั้งสิ้น 42 หน่วยกิต ตลอดหลักสูตร

MPA ที่เน้นการพัฒนาวิธีคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) การใช้ SWOT ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาให้กับผู้บริหารรุ่นใหม่ เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยศรีปทุม ก็เปิดสอนหลักสูตรนี้ และเน้นเจาะกลุ่มผู้บริหารรุ่นใหม่เช่นกัน

มนตรี โสคติยานุ กล่าวว่าอีกว่า ในประเทศไทยเกือบทุกมหาวิทยาลัยเปิดสอนหลักสูตร MPA แบบ Block Course เพื่อรองรับจำนวนนักศึกษาซึ่งเพิ่มมากขึ้นต่อเนื่อง เป็นบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ที่ต้องการรู้นโยบายของรัฐ เพราะกระทบกับการทำงานของเอกชน

โดยเชื่อว่าหลักสูตร MPA ยังคงสำคัญ เพราะทุกครั้งที่เกิดวิกฤติหน่วยงานย่อมต้องการพัฒนาบุคลากรของตัวเองให้มีความรู้และขีดความสามารถเพิ่มขึ้น อาทิ ด้านบริหารจัดการ การบริหารความเสี่ยง และการแก้ปัญหารูปแบบใหม่ๆ ไม่แตกต่างกับบุคลากรภาคเอกชน

“ช่วงที่ผ่านมา ข้าราชการได้รับแนวทางให้ทำงานเชิงบริการมากขึ้น แต่เมื่อคิดไม่ออก จึงต้องมาเรียน มาศึกษาเพิ่มเติม ความต้องการเรียน MPA จึงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มอายุ 35-45 ปี ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับกลาง มีประสบการณ์ทำงานมากพอสมควร สามารถเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ภายนอกได้เป็นอย่างดี”

การสอนแบบ Block Course สามารถนำไปใช้กับหลักสูตรอื่นในระดับปริญญาโทได้ โดยจัดให้แต่ละเทอมเรียน 4 วิชา วิชาละ 1 เดือน แต่ในท้ายที่สุดต้องมีระบบการสอบแบบบูรณาการ ซึ่งเชื่อมโยงทุกวิชาเข้าด้วยกัน โดยข้อสอบแบ่งออกเป็น 3 ชุด ชุดละ 4 วิชา รวมทั้งหมด 12 วิชา เช่นเดียวกับ MPA ของนิคิต้า ที่จัดการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) เมื่อเรียนจบทุกวิชา

ชรินทร์ ศรีวิฑูรย์ (2559) กล่าวถึง จัดการเรียนการสอนแบบ Block course ว่า การสอนแบบ Block course มีทั้งข้อดีและข้อเสียในส่วนของอาจารย์ผู้สอน และตัวนักศึกษาที่เป็นผู้เรียนเอง ซึ่งทั้ง 2 ฝ่าย ต้องมีการเตรียมตัวเพื่อให้มีความพร้อมกับการสอน

มหาวิทยาลัยศรีปทุม (2559) จัดการศึกษาระดับปริญญาโทในระบบ Block Course Modular System ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากมหาวิทยาลัยนานาชาติประเทศทั่วโลก โดยจัดเรียนทีละวิชา กล่าวคือ เมื่อเรียนจบวิชาแรก จึงเริ่มเรียนวิชาที่ 2 ที่ 3 จนเสร็จสิ้นหลักสูตร ส่งผลให้นักศึกษาสามารถทำความเข้าใจลงลึกในแต่ละวิชาและได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องกังวลหรือสับสนจากการที่ต้องศึกษาหลายวิชาในคราวเดียว

รายงานผลการใช้เอกสารประกอบการสอนวิชาการทดลองเครื่องกล (31012003) โดย ไร่วิชัย เป็นฐานและบูรณาการแผนการสอนแบบบล็อกคอร์ส (Block Course) ผู้รายงาน นายณรงค์ ฤทธิเดช สถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคตรัง ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ปี พ.ศ. ที่วิจัย ปี พ.ศ. 2557 บทคัดย่อ ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างเอกสารประกอบการสอน วิชาการทดลองเครื่องกล (31012003) โดยใช้วิจัยเป็นฐานและบูรณาการแผนการสอนแบบบล็อกคอร์ส (Block Course) 2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพของเอกสารประกอบการสอน 3) เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้เอกสารประกอบการสอน กลุ่มประชากรเป็น นักศึกษา ระดับ ปวส.2/1 และ ปวส.2/2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง(ปวส.) สาขางาน เทคนิคยานยนต์ ประจำภาคเรียนที่ 2/2557 วิทยาลัยเทคนิคตรัง จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบประเมินคุณภาพเอกสารประกอบการสอนและคู่มือการใช้ 2) แบบประเมินผลการทดลอง 3) แบบประเมินผลการเขียนรายงานสรุปองค์ความรู้ 4) แบบทดสอบ ก่อนเรียนหลังเรียน 5) แบบทดสอบท้ายบล็อกแต่ละบล็อก 6) แบบสอบถามความพึงใจ การ

วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตามเกณฑ์ของ Best & Kahn, 1993 ผลการศึกษาพบว่า 1. ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นต่อคุณภาพเอกสารประกอบการสอน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X) = 4.59 โดยมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่หนดไว้คือค่าเฉลี่ย (X) ไม่ต่ำกว่าระดับมาก 2. ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ E1 = 77.82 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E2 = 76 สรุปผลการหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1 / E2 = 75/75 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มประชากร จำนวน 21 คน พบว่าพัฒนาการทางการเรียนของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มดีขึ้น โดยมีผลต่างของ T-score ก่อน - หลังเรียน = 19.10 คิดเป็นร้อยละของคะแนนที่เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น = 32.02 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายภาคเรียนที่ 2/2556 ของนักศึกษาปวส. 2/1 และ ปวส. 2/2 สาขางานเทคนิคยานยนต์ มีคะแนนที่เฉลี่ย (Average T Score) = 48.47 กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายภาคเรียนที่ 2/2557 ของนักศึกษาปวส. 2/1 และ ปวส. 2/2 สาขางานเทคนิคยานยนต์ มีคะแนนที่เฉลี่ย (Average T Score) = 53.72 ผลต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายภาคเรียนที่ 2/2556 กับปลายภาคเรียนที่ 2/2557 = 5.25 คิดเป็นร้อยละของคะแนนที่เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น = 9.77 4. ความพึงพอใจของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย (μ) = 4.29

2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.5.1 ความหมายของแบบสอบถาม

มลิวัดย์ ผิวคราม (2559) กล่าวว่า แบบสอบถาม หมายถึง ชุดของข้อความหรือข้อคำถาม ที่สร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็น ความต้องการ ความสนใจ เจตคติ ของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งที่ผู้สร้างต้องการทราบ

ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2559) กล่าวว่าแบบสอบถาม หมายถึง เครื่องมือชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นเพื่อวัดความคิดเห็นต่าง ๆ หรือวัดความจริงที่ไม่ทราบ อันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของคำถามเป็นชุด ๆ เพื่อวัดสิ่งที่ต้องการวัด โดยมีคำถามเป็นตัวกระตุ้นเร่งเร้า ให้บุคคลตอบออกมา นับว่าเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้วัดทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

มารยาท โยทองยศ (2559) กล่าวว่า แบบสอบถาม (Questionnaire) หมายถึง เครื่องมือวิจัยชนิดหนึ่งที่ประกอบด้วยคำถามเป็นชุด ๆ ที่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ เพื่อ

ใช้วัดสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะวัดจากกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมายให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบันและการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต

2.5.2 โครงสร้างของแบบสอบถาม

โครงสร้างของแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 3 ส่วนสำคัญ ดังนี้ มารยาท โยทองยศ (2559, น.1)

1. หนังสือนำหรือคำชี้แจง โดยมากมักจะอยู่ส่วนแรกของแบบสอบถาม อาจมีจดหมาย นำอยู่ด้านหน้าพร้อมคำขอบคุณ โดยคำชี้แจงมักจะระบุถึงจุดประสงค์ที่ให้ตอบแบบสอบถาม การนำคำตอบที่ได้ไปใช้ประโยชน์ คำอธิบายลักษณะของแบบสอบถาม วิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมตัวอย่าง พร้อมทั้งจบลงด้วยชื่อและที่อยู่ของผู้วิจัย หรืออาจเพิ่มข้อความที่ระบุว่าผู้วิจัยจะไม่ นำข้อมูลไปเปิดเผย

2. คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว คำตอบที่ได้จะเป็นข้อเท็จจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น คำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น การที่จะถามข้อมูลส่วนตัวอะไรข้างนั้น ขึ้นอยู่กับกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยคิดว่าตัวแปรที่สนใจจะศึกษานั้นมีอะไรข้างที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลส่วนตัว เพื่อที่จะถามเฉพาะข้อมูลส่วนตัวที่จำเป็นในการวิจัยเรื่องนั้น ๆ เท่านั้น

3. คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือประเด็นที่จะวัด เช่น พฤติกรรม ปรัชญาการณหรือความคิดเห็นของผู้ตอบในเรื่องนั้น ๆ เป็นชุดคำถามที่ให้ผู้ตอบบอกถึงพฤติกรรม หรือปรัชญาการณหรือให้แสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ

2.5.3 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะที่จะวัด

ผู้วิจัยจะต้องทราบว่าคุณลักษณะหรือประเด็นที่จะวัดให้มีอะไรบ้าง โดยอาจดูได้จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวความคิดหรือสมมติฐานการวิจัย จากนั้นจึงศึกษาคุณลักษณะหรือประเด็นที่จะวัดดังกล่าวให้เข้าใจอย่างละเอียดทั้งเชิงทฤษฎีและนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งอาจได้จากเอกสาร ตำราหรือผลการวิจัยต่าง ๆ ที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

ขั้นที่ 2 กำหนดประเภทของข้อคำถาม

ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาประเภทของข้อคำถามที่จะวัดคุณลักษณะที่ต้องการ ซึ่งข้อคำถามในแบบสอบถามอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. คำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างเต็มที่ คำถามปลายเปิดจะนิยมใช้กันมากในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถคาดเดาได้ล่วงหน้าว่าคำตอบจะเป็นอย่างไร หรือใช้คำถามปลายเปิดในกรณีที่ต้องการได้คำตอบเพื่อนำมาเป็นแนวทาง

ในการสร้างคำถามปลายปิด ตัวอย่างคำถามปลายเปิด เช่น ท่านตัดสินใจประกอบอาชีพค้าขาย เพราะ.....

2. คำถามปลายปิด (Close Ended Question) เป็นคำถามที่ผู้วิจัยมีแนวคำตอบไว้ให้ผู้ตอบ เลือกตอบจากคำตอบที่กำหนดไว้เท่านั้น คำตอบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้ามักได้มาจากการทดลอง ใช้คำถามในลักษณะที่เป็นคำถามปลายเปิด แล้วนำมาจัดกลุ่มของคำตอบ หรือได้มาจากการศึกษา ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือจากแนวความคิดของผู้วิจัยเอง และจากข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งข้อคำถามแต่ละ ประเภทมีข้อเด่นข้อด้อย ดังนี้

ข้อเด่นคำถามปลายเปิด

1. สามารถสร้างคำถามได้ง่าย
2. เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเต็มที่
3. คำตอบที่ได้จะตรงกับความรู้สึกรณีกรคิของผู้ตอบมากกว่าคำถามปลายปิด

ข้อเด่นคำถามปลายปิด

1. ไม่ต้องเสียเวลาในการสรุปประเด็นคำตอบ
2. คำตอบที่ได้รับจะจำกัดเฉพาะประเด็นที่เราสนใจศึกษาเท่านั้น
3. ผู้ตอบไม่ต้องเสียเวลาในการคิดหาคำตอบและเขียนเรียบเรียงคำตอบ
4. คำตอบปลายปิดช่วยให้ผู้ตอบไม่ค่อยรู้สึกลำบากใจในการตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ต้องการจะตอบ เช่น รายได้

ไม่ต้องการจะตอบ เช่น รายได้

ข้อด้อยคำถามปลายเปิด

1. คำตอบที่ได้จะมีความหลากหลายบางคำตอบก็ไม่อยู่ในประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ
2. เสียเวลาในการสรุปประเด็นคำตอบเพื่อนำมาลงรหัส
3. เสียเวลาในการคิดหาคำตอบ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการตอบคำถาม
4. บางคำถามผู้ตอบอาจมีความรู้สึกลำบากใจหรือไม่อยากตอบ เช่น รายได้ เป็นต้น

ข้อด้อยคำถามปลายปิด

1. ผู้ตอบไม่มีอิสระในการตอบ เพราะถูกจำกัดให้เลือกตอบเฉพาะคำตอบที่มีให้เลือก เท่านั้น

2. ผู้วิจัยต้องเสียเวลาในการคิดหาคำตอบไว้ล่วงหน้าว่าผู้ตอบจะตอบอะไรบ้าง ซึ่งอาจไม่ตรงกับคำตอบของผู้ตอบ อาจแก้ไขได้โดยการมีคำตอบ “อื่น ๆ โปรดระบุ” ไว้ด้วย

ขั้นที่ 3 การร่างแบบสอบถาม

เมื่อผู้วิจัยทราบถึงคุณลักษณะหรือประเด็นที่จะวัด และกำหนดประเภทของข้อคำถามที่จะมีอยู่ในแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงลงมือเขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมทุกคุณลักษณะ

หรือประเด็นที่จะวัด โดยเขียนตามโครงสร้างของแบบสอบถามที่ได้กล่าวไว้แล้ว และหลักการในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าต้องการจะถามอะไรบ้าง โดยจุดมุ่งหมายนั้นจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่จะทำ

2. ต้องสร้างคำถามให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เพื่อป้องกันการมีข้อคำถามนอกประเด็นและมีข้อคำถามจำนวนมาก

3. ต้องถามให้ครอบคลุมเรื่องที่จะวัด โดยมีจำนวนข้อคำถามที่พอเหมาะ ไม่มากหรือน้อยเกินไป แต่จะมากหรือน้อยเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่จะวัด ซึ่งตามปกติพฤติกรรมหรือเรื่องที่จะวัดเรื่องหนึ่ง ๆ นั้นควรมีข้อคำถาม 25-60 ข้อ

4. การเรียงลำดับข้อคำถาม ควรเรียงลำดับให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน และแบ่งตามพฤติกรรมย่อย ๆ ไว้เพื่อให้ผู้ตอบเห็นชัดเจนและง่ายต่อการตอบ นอกจากนี้ต้องเรียงคำถามง่าย ๆ ไว้เป็นข้อแรก ๆ เพื่อชักจูงให้ผู้ตอบอยากตอบคำถามต่อ ส่วนคำถามสำคัญ ๆ ไม่ควรเรียงไว้ตอนท้ายของแบบสอบถาม เพราะความสนใจในการตอบของผู้ตอบอาจจะน้อยลง ทำให้ตอบอย่างไม่ตั้งใจ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการวิจัยมาก

5. ลักษณะของข้อความที่ดี ข้อคำถามที่ดีของแบบสอบถามนั้น ควรมีลักษณะดังนี้

1) ข้อคำถามไม่ควรยาวจนเกินไป ควรใช้ข้อความสั้น กระชับ ตรงกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเรื่อง

2) ข้อความ หรือภาษาที่ใช้ในข้อความต้องชัดเจน เข้าใจง่าย

3) ไม่ใช่คำถามนำหรือแนะให้ตอบ

4) ไม่ถามเรื่องที่เป็นความลับเพราะจะทำให้ได้คำตอบที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

5) ไม่ควรใช้ข้อความที่มีความหมายกำกวมหรือข้อความที่ทำให้ผู้ตอบแต่ละคนเข้าใจความหมายของข้อความไม่เหมือนกัน

6) ไม่ถามในเรื่องที่รู้แล้ว หรือถามในสิ่งที่วัดได้ด้วยวิธีอื่น

7) ข้อคำถามต้องเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ต้องคำนึงถึงระดับการศึกษา ความสนใจ สภาพเศรษฐกิจ ฯลฯ

8) ข้อคำถามหนึ่ง ๆ ควรถามเพียงประเด็นเดียว เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและตรงจุดซึ่งจะง่ายต่อการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

9) คำตอบหรือตัวเลือกในข้อคำถามควรมีมากพอ หรือให้เหมาะสมกับข้อคำถามนั้น แต่ถ้าไม่สามารถระบุได้หมดก็ให้ใช้ว่า อื่น ๆ โปรดระบุ

10) ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวกับค่านิยมที่จะทำให้ผู้ตอบไม่ตอบตามความเป็นจริง เช่น ท่านมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศหรือไม่

11) คำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม ต้องสามารถนำมาแปลงออกมาในรูปของปริมาณและใช้สถิติอธิบายข้อเท็จจริงได้ เพราะปัจจุบันนี้นิยมใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นแบบสอบถามควรคำนึงถึงวิธีการประมวลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแบบสอบถาม

หลังจากที่สร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยควรนำแบบสอบถามนั้นมาพิจารณา ทบทวนอีกครั้งเพื่อหาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข และควรให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจแบบสอบถามนั้นด้วยเพื่อที่จะได้นำข้อเสนอแนะและข้อวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์คุณภาพ

เป็นการนำเอาแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเล็ก ๆ เพื่อนำผลมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ซึ่งการวิเคราะห์หรือตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามทำได้หลายวิธี แต่ที่สำคัญมี 2 วิธี ได้แก่

1. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง เครื่องมือที่สามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการวัด โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือ การที่แบบสอบถามมีความครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือไม่ ค่าสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพ คือ ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC: Index of item Objective Congruence) หรือดัชนีความเหมาะสม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนขึ้นไป ประเมินเนื้อหาของข้อถามเป็นรายข้อ

2) ความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ (Criterion-related Validity) หมายถึง ความสามารถของแบบวัดที่สามารถวัดได้ตรงตามสภาพความเป็นจริง แบ่งออกได้เป็นความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์และความเที่ยงตรงตามสภาพ สถิติที่ใช้วัดความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ เช่น ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ทั้งของ Pearson และ Spearman และ ค่า t-test เป็นต้น

3) ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึงความสามารถของแบบสอบถามที่สามารถวัดได้ตรงตามโครงสร้างหรือทฤษฎี ซึ่งมักจะมีในแบบวัดทางจิตวิทยาและแบบวัดสติปัญญา สถิติที่ใช้วัดความเที่ยงตรงตามโครงสร้างมีหลายวิธี เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การตรวจสอบในเชิงเหตุผล เป็นต้น

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง เครื่องมือที่มีความคงเส้นคงวา นั่นคือ เครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผลการวัดที่แน่นอนคงที่ จะวัดกี่ครั้งผลจะใกล้เคียงเดิม สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นมีหลายวิธีแต่นิยมใช้กันคือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ คอนบาร์ช (Conbach's Alpha Coefficient : α coefficient) ซึ่งจะใช้สำหรับข้อมูลที่มีการแบ่งระดับการวัดแบบประมาณค่า (Likert Scale)

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์

ผู้วิจัยจะต้องทำการแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้จากผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องของถ้อยคำหรือสำนวน เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพผู้ตอบอ่านเข้าใจได้ตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ ซึ่งจะทำให้ผลงานวิจัยเป็นที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 7 จัดพิมพ์แบบสอบถาม

จัดพิมพ์แบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วเพื่อนำไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย โดยจำนวนที่จัดพิมพ์ควรไม่น้อยกว่าจำนวนเป้าหมายที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล และควรมีการพิมพ์สำรองไว้ในกรณีที่แบบสอบถามเสียหรือสูญหายหรือผู้ตอบไม่ตอบกลับ

2.5.4 การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามจะมีเทคนิคต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ณรงค์ ศรีสวัสดิ์, 2542, น.25)

1. คำถาม พื้นฐานของแบบสอบถาม ก็คือ คำถามซึ่งจะต้องแปลงวัตถุประสงค์ของการวิจัยออกเป็นคำถามอย่างหนึ่งอย่างใด โดยเฉพาะ เพื่อว่าคำตอบของคำถามจะให้ข้อมูลสำหรับการทดสอบสมมติฐาน คำถามยังจะต้องชักจูงผู้ตอบเพื่อให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลที่ต้องการให้ด้วย ดังนั้นคำถามจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งของแบบสอบถาม และในการเขียนคำถามในแบบสอบถามจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ คือ เนื้อหา โครงสร้าง รูปแบบ และการเรียงข้อ คำถามดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 เนื้อหาของคำถาม คำถามในการสำรวจ อาจเกี่ยวข้องกับความจริง ความคิดเห็นทัศนคติถึงจิตใจของผู้ตอบ และระดับความคุ้นเคยหรือความเคยชินของผู้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และคำถามส่วนใหญ่ของแบบสอบถาม จะจำแนกออกได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ คือ คำถามด้านความจริง คำถามด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ตอบ และคำถามด้านการกำหนดหรือการกระทำและทัศนคติ

1.1.1 คำถามด้านความจริงเป็นคำถามที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อต้องการทราบภูมิหลังสิ่งแวดล้อมของผู้ตอบ นิสัยใจคอของผู้ตอบและอื่น ๆ คำถามที่เคยชินกันมากที่สุดก็ได้แก่ คำถาม

ด้านคุณสมบัติของบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา รายได้ ซึ่งการจำแนกผู้ตอบออกตามคำถามเหล่านี้จะช่วยในการอธิบายความแตกต่างกันทางด้านพฤติกรรม และทัศนคติของผู้ตอบได้ ตัวอย่างเช่น

เพศ

1. ชาย
2. หญิง

ท่านนับถือศาสนาอะไร

1. พุทธ
2. คริสต์
3. อิสลาม
4. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.1.2 คำถามด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ตอบ เช่น

ภูมิลำเนาเดิมของท่านอยู่ภาคใด

1. กลาง
2. เหนือ
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ
4. ใต้

บ้านของท่านอยู่ในแหล่งใด

1. เขตเทศบาล
2. นอกเขตเทศบาล

1.1.3 เป็นคำถามด้านการกำหนดหรือการกระทำของบุคคล รวมทั้งทัศนคติและความคิดเห็นในการวิจัยทางสังคมวิทยาส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับพฤติกรรมทางด้านต่าง ๆ ของบุคคล และกลุ่ม ซึ่งในการศึกษาเชิงสำรวจหรือเชิงสหสัมพันธ์นั้น จะเห็นได้ว่านักวิจัยมักจะเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติและการกำหนดของบุคคล รวมทั้งทัศนคติและความคิดเห็นของบุคคล เช่น ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่ออาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัย ความคิดเห็นของอาจารย์ต่อการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล เป็นต้น

1.2 โครงสร้างของคำถามในการทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โดยทั่วไป มีโครงสร้างคำถามอยู่สามประเภท คือ คำถามแบบปลายปิด (closed-ended questions) คำถามปลายเปิด (openended questions) และคำถามตามกรณี (contingency questions) ดังต่อไปนี้

1.2.1 คำถามแบบปลายเปิดจะเป็นคำถามที่มีคำตอบหลายคำตอบให้ผู้ตอบมีโอกาสเลือกคำตอบที่ตรงกับทัศนคติของผู้ตอบมากที่สุด เช่น

ชาวชนบทเคร่งศาสนามากกว่าชาวเมือง

1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. เห็นด้วย
3. ไม่แน่ใจ
4. ไม่เห็นด้วย
5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในประเทศไทย คนรวยยิ่งรวยมากขึ้น คนจนยิ่งยากจนลง

1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. เห็นด้วย
3. ไม่แน่ใจ
4. ไม่เห็นด้วย
5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

บรรดาคำถามแบบปลายปิด ผู้ตอบทำการตอบได้ง่ายและรวดเร็ว ไม่ต้องเขียนอะไร และการวิเคราะห์ก็ตรงไปตรงมา แต่มีจุดอ่อนที่สำคัญคือ อาจเกิดความลำเอียงในการตอบได้ โดยการที่บังคับให้ผู้ตอบเลือกคำตอบ ซึ่งบางที่ผู้ตอบก็เลือกตอบไปโดยไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง

1.2.2 คำถามแบบปลายเปิด จะไม่มีการกำหนดให้ผู้ตอบเลือกคำตอบ และผู้ถามจะบันทึกคำตอบของผู้ตอบ ตัวอย่างเช่น คำถามที่ว่า “สิ่งอะไรที่ท่านเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่รัฐบาลไทยควรพยายามแก้ไข” เป็นคำถามแบบปลายเปิดที่ใช้กันบ่อยในแบบสอบถามทางด้านความคิดเห็นของสาธารณชน ข้อดีของคำถามแบบนี้ก็คือการไม่บังคับให้ผู้ตอบเตรียมตอบตามคำตอบที่กำหนดไว้เมื่อผู้ตอบมีความเข้าใจคำถามแล้ว ก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และพูดได้ตามภาษาที่ถนัดและถ้าคำตอบที่ได้ไม่ชัดเจนพอ ผู้ถามก็สามารถสอบถามเหตุผลต่อได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สัมภาษณ์หมดข้อข้องใจในคำตอบ และช่วยเสริมสร้างความเป็นเหตุผลต่อได้ด้วย อย่างไรก็ตาม คำถามแบบปลายเปิดก็ยากแก่การตอบและยังยากแก่การวิเคราะห์อีกด้วยในการร่างแบบสอบถาม จะใช้คำถามแบบปลายปิดหรือแบบปลายเปิดอย่างไรจะเหมาะสมกว่ากัน พอล ลาซาร์สเฟลด์ (Paul Lazarsfeld, 2559) ได้ให้แนวการพิจารณาไว้ดังนี้

(1) วัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม คำถามปลายปิดจะเหมาะสมเมื่อวัตถุประสงค์ของนักวิจัยต้องการให้ผู้ตอบแสดงการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อทัศนะบางสิ่งบางอย่างโดยเฉพาะ เช่น ทัศนะการใช้สวนลุมพินีในการเป็นที่ก่อสร้างอุโมงค์รถไฟฟ้าในกรุงเทพฯ เป็นต้น แต่เมื่อต้องการจะเรียนรู้ถึงกระบวนการที่ผู้ตอบบรรลุไปสู่ทัศนะอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะแล้ว คำถามแบบปลายเปิดก็จะเหมาะสมกว่า

(2) ระดับข่าวสารของผู้ตอบในหัวเรื่องที่จะถามคำถามแบบปลายเปิด ให้โอกาสแก่ผู้ถามทำการสอบถามให้ถึงข่าวสารที่ผู้ตอบยังขาดอยู่หรือยังตอบไม่ครอบคลุมชัดเจน ในขณะที่คำถามแบบปลายปิดไม่มีโอกาสนี้

(3) ขอบเขตที่ผู้ตอบจะคิดถึงหัวข้อปัญหา คำถามแบบปลายเปิดเหมาะแก่สถานการณ์ที่ผู้ตอบยังไม่มีความคิดเห็นแน่นอน การใช้คำถามแบบปลายปิดในสถานการณ์เช่นนี้มีความเสี่ยงต่อการได้คำตอบที่ไม่ถูกต้องตามที่ผู้ตอบอยากจะตอบหลังจากที่ได้ทบทวนและประเมินประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาแล้ว

(4) ความง่าย ที่เนื้อหาของคำตอบจะสื่อกันได้ของผู้ตอบ คำถามแบบปลายปิดต้องการสิ่งจูงใจน้อยสำหรับผู้ตอบ ซึ่งไม่เหมือนกับคำถามปลายเปิดที่ต้องการสิ่งจูงใจมากและผู้ตอบอาจปฏิเสธไม่ตอบเลยก็ได้ คำถามแบบปลายปิดจะมีการตอบสนองจากผู้ตอบมากกว่า

บางครั้งบางคราว อาจมีเหตุผลที่จะถามคำถามเดียวกันทั้งในแบบคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด ตัวอย่างเช่น คำตอบจากคำถามปลายเปิด คือ “ใครปกครองประเทศไทย” จะให้

ความคิดที่ชัดเจนของผู้ตอบในเรื่องที่เกี่ยวกับระบบการเมือง และความคิดที่บุคคลจะขึ้นอยู่กับกลุ่มอำนาจใด ถึงแม้ว่าข้อมูลนี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ก็ไม่สามารถจะใช้ทำการเปรียบเทียบกลุ่มของผู้ตอบกับกลุ่มอื่นได้ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ถามก็ยังไม่แน่ใจว่าผู้ตอบจะตอบครอบคลุมปัจจัยอื่น ๆ เช่น การไม่สามารถแสดงความคิดหรือการจำไม่ได้ของผู้ตอบจะทำให้ผู้ตอบละเลยประเด็นสำคัญบางประการได้ ดังนั้นนักวิจัยอาจถามคำถามซ้ำอีกได้ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป โดยใช้คำถามแบบปลายปิด

1.2.3 คำถามตามกรณีมีอยู่บ่อย ๆ ที่คำถามบางคำถามเกี่ยวข้องกับผู้ตอบบางคน แต่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบคนอื่น ๆ ตัวอย่าง เช่น “จงให้เหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้ไม่ทำงานจึงไม่เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย” จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า คำถามนี้ใช้สำหรับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมที่มีแผนจะเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยและบางทีก็มีความจำเป็นที่จะตั้งคำถามสำหรับผู้ตอบบางรายเท่านั้น และบางคำถามก็อาจเกี่ยวกับสตรีเท่านั้น เป็นต้น

คำถามที่เป็นตามกรณี เป็นคำถามกรณีพิเศษของคำถามแบบปลายปิดที่ใช้สำหรับกลุ่มย่อยของผู้ตอบทั้งหมด ในคำถามสำหรับกลุ่มย่อยนี้จะมีคำถามกรอง (filter question) ตัวอย่างในการสำรวจสี่สำหรับข่าวต่าง ๆ จะมีคำถามกรอง เช่น “ท่านติดตามข่าวในหนังสือพิมพ์เป็นประจำหรือไม่” และคำถามตามกรณีจะเป็น “กรุณาเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเร็ว ๆ นี้ที่ท่านจำได้” ความเกี่ยวข้องของคำถามที่สองนี้ต่อผู้ตอบก็ขึ้นอยู่กับกรณีที่ผู้ตอบตอบคำถามกรองซึ่งเฉพาะผู้ตอบว่า “ใช่” ในคำถามกรองเท่านั้นที่จะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับคำถามตามกรณีต่อไป ดังนั้นผู้ตอบคำถามกรองก็จะเป็น 1. ใช่ (ตอบคำถามต่อไป) และ 2. ไม่ใช่ (ข้ามไปตอบคำถามที่ 3)

รูปแบบของคำถามกรองและคำถามตามกรณีมีหลายแบบต่างกันไปแบบหนึ่งก็คือ การเขียนบอกให้ผู้ตอบทราบในคำถามกรองดังตัวอย่างที่กล่าวแล้ว หรืออีกแบบหนึ่งก็ทำเป็นลูกศรชี้ให้ผู้ตอบทำการตอบคำถามตามกรณีหรือเลยไปตอบคำถามอื่น ดังตัวอย่างเช่น

“นี่เป็นงานเต็มเวลาชิ้นแรกที่ท่านทำ ตั้งแต่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยหรือไม่”

1. ใช่
2. ไม่ใช่

มีอะไรเกิดขึ้นกับงานที่ท่านทำมาก่อน ได้รับการเลื่อนขั้นให้สูงขึ้น (ตอบเพียง 1 ข้อ)

1. บริษัทล้มเลิกไป
2. ถูกปลดจากงาน
3. งานหมด
4. หยุดงานเอง
5. อื่น ๆ

อีกรูปแบบหนึ่งก็เป็นการทำกรอบของคำถามตามกรณีแยกออกจากคำถามอื่น ๆ ที่จะให้ผู้ตอบทุกคนตอบ ดังตัวอย่างที่ถอดมาจากการศึกษา ด้านบรรยากาศทางสังคมของโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง

ถ้าท่านเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปลาย และมีแผนที่จะเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยเทอมหน้า โปรดตอบคำถามข้างล่างนี้

137. ท่านสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย หรือไม่

- สอบ
- ไม่สอบ

138. ท่านทราบแน่นอนแล้วหรือว่าท่านจะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งใด

- ทราบ
- ไม่ทราบ

139. ถ้า “ทราบ” โรงเรียนนี้เป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่นๆ ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1.	2.	3.	4.	ให้วิชาเรียนตามที่ท่านต้องการ
1.	2.	3.	4.	ชื่อเสียงของโรงเรียน

ข้ามไปตอบข้อที่ 151 ในหน้าถัดไป

เมื่อมีกลุ่มย่อยหลายกลุ่มที่จะตอบคำถามตามกรณี แต่ละกลุ่มก็จะใช้ข้อความหลายข้อที่จะให้ผู้ตอบทำการตอบ ซึ่งข้อที่จะให้ตอบนั้นจะเขียนคำถามกรอก ดังต่อไปนี้

ท่านกำลังหางานทำใหม่ใช่หรือไม่

- ใช่ - ไม่ใช่
- ไม่ทราบ - ไม่เหมาะที่จะตอบ

1.3 รูปแบบของคำถาม รูปแบบหรือฟอร์มของคำถามปิด โดยทั่วไปก็มีคำตอบหลายคำตอบให้ผู้ตอบเลือกทำเครื่องหมายของคำตอบที่เหมาะสม ผู้ตอบจะทำเครื่องหมาย ✓ หรือ ✗ หน้าช่องหรือขีดวงรอบคำตอบ หรือรอบหมายเลขหน้าคำตอบ ได้ดังตัวอย่าง

“ท่านมีสถานภาพสมรสอย่างไร”

โสด	☐	โสด	1. โสด
แต่งงานแล้ว	☐	แต่งงานแล้ว	2. แต่งงานแล้ว
หม้าย	☐	หม้าย	3. หม้าย
หย่า	☐	หย่า	4. หย่า
แยกกันอยู่	☐	แยกกันอยู่	5. แยกกันอยู่

นักวิจัยจะต้องเขียนคำแนะนำของการกรอกแบบสอบถามให้ชัดเจนว่าจะให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายวงกลมล้อมรอบคำตอบหรือรอบหมายเลขหน้าคำตอบ หรือทำเครื่องหมายในช่อง และในระหว่างรูปแบบทั้งสามแบบนี้การทำเครื่องหมายใน ควรใช้ให้น้อยที่สุด โดยเฉพาะใน

แบบสอบถาม เพราะว่าถ้าหากผู้ตอบทำเครื่องหมายระหว่างช่องก็จะไม่ทราบว่าผู้ตอบต้องการคำตอบคำใดแน่ การทำวงกลมรอบหมายเลขจะเหมาะสมที่สุดจะช่วยให้การลงหมายเลขในคอมพิวเตอร์ง่ายขึ้น

แบบประมาณค่า (rating)

แบบคำถามที่เป็นเครื่องมือวัดแบบประมาณค่า เป็นแบบที่ใช้กันมากที่สุดแบบหนึ่งในการศึกษาวิจัยทางสังคมวิทยา แบบประมาณค่านี้อาจใช้เมื่อต้องการให้ผู้ตอบพิจารณาอันดับของคำตอบ เช่น “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “ชอบ” หรือ “บ่อยมาก” ดังตัวอย่าง

“ควรจะให้ตำรวจทำการตรวจค้นผู้ขับรถยนต์ที่ใช้ความเร็วเกินกว่ากำหนดทุกราย”

1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. เห็นด้วย
3. ไม่เห็นด้วย
4. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. ไม่มีความเห็น

คำตอบของคำถามดังกล่าว บอกเป็นขนาดหรือจำนวนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มข้นของการพิจารณาในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ ชุดของคำตอบมีตัวอย่างอีก เช่น

1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1. น้อยเกินไป	1. มากกว่า
2. เห็นด้วย	2. พอดี	2. พอ ๆ กัน
3. แล้วแต่	3. มากเกินไป	3. น้อย
4. ไม่เห็นด้วย		
5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		

คำถามแบบ Matrix

คำถามแบบ matrix เป็นวิธีการรวบรวมคำถามแบบประมาณค่าเป็นชุด ๆ ที่มีคำตอบสนองอย่างเดียวกัน ดังตัวอย่าง

ในข้อความต่าง ๆ ข้างล่างนี้ มีข้อความใดที่ท่าน

(1) เห็นด้วยอย่างยิ่ง	(2) เห็นด้วย	(3) แล้วแต่
(4) ไม่เห็นด้วย	และ (5) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	

ตารางที่ 2.2 คำถามแบบ Matrix

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	แล้วแต่	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย
การลงคะแนนเสียงทำให้ผม มีอำนาจในกิจกรรมของรัฐบาล					
ถ้าผมร้องทุกข์ถึงเจ้าหน้าที่ เขาก็จะแก้ไขสิ่งที่ผิดให้					
บางครั้งผมคิดว่าเจ้าหน้าที่ จะให้ความเอาใจใส่ในสิ่งที่ผมคิด					

1.4 การเรียงข้อความหลังจากที่ได้รูปแบบของคำถามแล้ว ต่อไปก็พิจารณาว่าจะทำการเรียงข้อความในแบบสอบถามอย่างไร โดยทั่วไปมีแบบอย่างการเรียงข้อความอยู่สองแบบที่จะชักจูงใจให้ผู้ตอบร่วมมือในการตอบคำถาม คือ แบบกรวย (funnel) และแบบกรวยกลับ (inverted funnel)

1.4.1 การเรียงคำถามแบบกรวย ในการเรียงคำถามแบบนี้ คำถามถัดไปตามลำดับจะเกี่ยวข้องกับคำถามแรก ๆ ที่ถามมาก่อน และการถามต่อ ๆ ไปก็จะเป็นแนวคำถามที่ตีวงแคบเข้าไปเรื่อย ๆ ตัวอย่างเช่น ถ้าศึกษาว่าผู้ตอบจะมีทัศนคติต่อปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ที่อ่านอย่างไร ต้องการทราบว่ามีอะไรบ้างที่ผู้ตอบคิดว่าเป็นปัญหา ความสำคัญของแต่ละปัญหาเป็นอย่างไร ผู้ตอบมีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด แหล่งข่าวสารของผู้ตอบคืออะไร และหนังสือพิมพ์บางฉบับจะมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้ตอบเกี่ยวกับปัญหาหรือไม่ บรรดาคำถามต่าง ๆ เหล่านี้จะเรียงแบบกรวย คือ (1) อะไรคือสิ่งที่ท่านคิดว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุดของประเทศชาติ (2) ในบรรดาปัญหาต่าง ๆ ที่ท่านกล่าวถึงนั้น ท่านคิดว่าปัญหาใดมีความสำคัญมากที่สุด (3) ท่านได้รับข่าวสารส่วนมากที่เกี่ยวกับปัญหานี้จากแหล่งใด (4) ท่านอ่านหนังสือพิมพ์ Bangkok Post หรือไม่

เมื่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการสำรวจเพื่อจะได้ข่าวสารรายละเอียดและเมื่อผู้ตอบได้รับการชักจูงใจให้ตอบรายละเอียดของข่าวสารแล้ว การเรียงคำถามแบบกรวยจะช่วยให้ผู้ตอบสามารถระลึกถึงความจำ หรือรายละเอียดที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี ยิ่งไปกว่านั้น โดยการถามคำถามที่กว้าง ๆ ก่อน ผู้สัมภาษณ์ก็สามารถหลีกเลี่ยงการวางเค้าโครงหรือกรอบการตอบให้แก่ผู้ตอบ เมื่อวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อจะค้นหา

1.4.2 การเรียงคำถามแบบกรวยกลับ การเรียงแบบกรวยกลับ เป็นการใช้คำถามแคบ ๆ ก่อน แล้วตามด้วยคำถามกว้าง เมื่อหัวข้อการสำรวจมิได้จูงใจให้ผู้ตอบทำการตอบ จะด้วยเหตุที่ว่าหัวข้อเรื่องไม่มีความสำคัญสำหรับเขาหรือเพราะว่าไม่มีประสบการณ์เพียงพอที่จะให้ระลึกถึงความจำที่ผ่านมาได้ ผู้สัมภาษณ์จะเริ่มต้นการถามด้วยคำถามแคบ ๆ ที่ง่ายต่อการตอบก่อน และเก็บคำถามที่กว้างและยากแก่การตอบไว้ทีหลัง และถ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปเป็นข้อสรุปถึงสถานการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ เมื่อผู้ถามไม่คุ้นเคยกับความจริง ในขณะที่ผู้ตอบมีความคุ้นเคยก็ควรใช้คำถามแคบ ๆ ก่อน

ในตัวอย่างข้างล่างนี้ นักวิจัยพยายามหาความคิดหรือการพิจารณาของผู้ตอบเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุบัติเหตุ เพื่อจะช่วยให้ผู้ตอบไม่มีความคิดอย่างลำเอียงก็ควรจะใช้คำถามเฉพาะก่อน แล้วตามด้วยคำถามทั่วไปทีหลัง

1. มีผู้เสียชีวิตในเพลิงไหม้โรงแรมจำนวนเท่าใด
2. ท่านคิดว่าผู้บาดเจ็บสาหัสจำนวนเท่าใดที่ต้องไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาล
3. ใช้เวลานานเท่าใดก่อนที่ผู้ได้รับบาดเจ็บส่วนมากจะไปถึงโรงพยาบาล
4. ท่านเห็นเจ้าหน้าที่คนไหนคนใดในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้บาดเจ็บด้วยการให้เครื่องช่วยหายใจหรือการห้ามเลือดหรือไม่ และใครเป็นคนให้
5. โดยทั่วไปท่านคิดว่าการปฐมพยาบาลและการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบภัยกระทำได้ดีเพียงใด

การเรียงลำดับข้อคำถามยังมีผลต่อความร่วมมือในการตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม และยังมีอิทธิพลต่อความเชื่อมั่นในการตอบสนองอีกด้วย ตัวอย่างเช่น มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งของข้อความในรายการมีผลต่อการเลือกตอบข้อความนั้นอย่างเด่นชัด โดยที่ข้อความใดขึ้นก่อนก็จะได้รับการเลือกตอบก่อน และยังเห็นได้ต่อไปว่า เมื่อผู้ตอบจะต้องให้ค่าเป็นตัวเลขของข้อความตามความเข้มข้นของความสำคัญ ข้อความแรก ๆ จะได้รับการตอบมากกว่าข้อความถัดไป

ในตัวอย่างคำถามข้างล่างนี้ผู้ตอบจะให้ลำดับที่หนึ่งต่อข้อความแรกมากกว่าคำถามสุดท้ายด้วยเหตุผลง่าย ๆ คือ เป็นข้อความแรก

“ในบรรดาข้อความที่ปรากฏข้างล่างนี้ข้อความใดที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับแก่เพื่อน ๆ ในโรงเรียน” (ให้ลำดับจาก 1 ถึง 6)

- มาจากครอบครัวที่ถูกต้อง
- ผู้นำกิจกรรม
- มีรถยนต์ยี่ห้อดี
- เรียนดีได้เกียรตินิยม

- เป็นดาราภิพา

- อยู่ในกลุ่มแนวหน้า

ปัญหาดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์หรือสภาพการณ์ที่มี ข้อความที่คิดนึกเอาในใจเอง เช่น ทศนคติ ซึ่งในสภาพการณ์เช่นนี้ ข้อความที่เห็นได้ก่อนมี แนวโน้มที่จะได้รับการเลือกตอบก่อนข้อความถัด ๆ ไป ปัญหานี้แก้ได้ด้วยการให้ผู้ตอบมีความคุ้นเคยกับรายการของข้อความก่อนทำการประเมินหรือว่า จัดเรียงข้อความแบบสุ่ม เพื่อขจัด ความลำเอียงในการเลือกตอบ

คำถามที่เห็นก่อนในแบบสอบถามควรให้ผู้ตอบมีความรู้สึกง่าย ๆ และในการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์ คำถามแรก ๆ ก็ควรช่วยสร้างสัมพันธไมตรี (rapport) ระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ ถูกสัมภาษณ์ ดังนั้น คำถามเปิดนำ หรือคำถามเริ่มต้นจึงควรเป็นคำถามที่ง่ายแก่การตอบเป็นที่ น่าสนใจแก่ผู้ตอบ และไม่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ตัวอย่างเช่น คำถามเกี่ยวกับนิสัยการดื่มสุรา หรือ กิจกรรมทางเพศของผู้ตอบ ถ้าเป็นคำถามแรกเริ่มก็จะทำให้ผู้ตอบปฏิเสธการตอบคำถามได้ หรือว่า คำถามแบบปลายเปิดควรใช้ทีหลัง เพราะว่าคำถามแบบนี้ใช้เวลาและความคิดมากกว่าคำถามแบบ ปลายปิด ดังนั้นจึงอาจลดแรงจูงใจในการร่วมมือตอบคำถามจากผู้ตอบได้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540) ได้กล่าวถึงการออกแบบแบบสอบถามว่า วิธีการถามคำถาม รวมทั้งท่าทางต่าง ๆ ที่แสดงออกของผู้ถามหรือผู้สัมภาษณ์ สามารถส่งผลถึงจำนวนผู้ตอบ แบบสอบถามได้ ซึ่งนอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว ตัวแบบสอบถามเองก็มีผลต่อจำนวนผู้ตอบด้วย เช่นกัน การสร้างแบบสอบถามที่ดีต้องอาศัยเวลาและความพยายามในการพัฒนามากพอสมควร และในส่วนต่อไปนี้เป็นข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ต่อการสร้างแบบสอบถาม

บทนำ (Introduction)

บทนำที่มีการชักจูงใจสามารถส่งผลต่อจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามได้ ลักษณะบทนำ ในแบบสอบถามที่ดี ควรมีลักษณะสั้น ไม่ยืดเยื้อ ใช้คำที่ตรงไปตรงมา ไม่ข่มขู่ เป็นกลาง และสุภาพในแบบสอบถาม ไม่จำเป็นต้องมีการอธิบายจุดประสงค์หรือคุณค่าของการ สืบสวน หรือไม่จำเป็นต้องบอกว่าแบบสอบถามฉบับนั้นใช้ระยะเวลาเท่าไรในการตอบ แต่ถ้าเป็น การตอบคำถามทางโทรศัพท์ ผู้ถามควรบอกกับผู้ตอบว่าการถามจะใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีเพื่อเป็น การเชิญชวนและให้ผู้ตอบมีกำลังใจในการตอบ

คำอธิบาย

คำอธิบายทุกอย่าง จำเป็นจะต้องชัดเจนและแตกต่างกันไปตามลักษณะของ แบบสอบถาม ตัวอย่างเช่นแบบสอบถามทางไปรษณีย์จะต้องมีคำอธิบายชัดเจนมากที่สุด เนื่องจาก ผู้ตอบแบบสอบถามจะไม่มีโอกาสได้ถามในสิ่งที่ตนเองสงสัยได้เลย และความสงสัยนี้อาจส่งผลให้

ผู้ตอบไม่สามารถตอบคำถามหรือตอบแบบไม่เข้าใจคำถาม จึงทำให้ได้คำตอบที่ไม่ตรงกับจุดประสงค์

การเรียงลำดับคำถาม

การเรียงลำดับคำถามในแบบสอบถาม ควรจะเป็นคำถามง่าย ๆ ในช่วงแรก เนื่องจากการใช้คำถามง่ายในช่วงแรกเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้ตอบแบบสอบถามให้คิดในเรื่องที่ต้องการจะถาม คำถามในส่วนแรกที่ใช้ถามมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ส่วนคำถามที่มีลักษณะไวต่อความรู้สึกหรือคำถามที่ยากควรจะถูกเก็บไว้ถามในตอนท้ายของแบบสอบถาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้สร้างหรือสะสมสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคำถามมาระยะหนึ่งก่อน และข้อดีอีกประการหนึ่งของการจัดคำถามง่ายไว้ในส่วนแรกก็คือ ถ้าเกิดกรณีผู้ตอบไม่ยอมตอบคำถามและเกิดการยกเลิกกะทันหัน เมื่อเจอคำถามยากก็จะทำให้เรายังได้คำตอบจากส่วนอื่น ๆ ก่อนหน้านั้นบ้าง

การจัดรูปแบบแบบสอบถาม (Layout)

การจัดรูปแบบของแบบสอบถาม ถือเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการวิจัยเชิงสำรวจ ปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นในการผลิตแบบสอบถาม เช่น ปัญหาในการพิมพ์ ปัญหาในการถ่ายเอกสาร ก็สามารถทำให้เกิดปัญหาใหญ่ในการตอบคำถามได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแบบสอบถามทางไปรษณีย์ที่ผู้อ่านไม่มีโอกาสได้ถามคำถามเกี่ยวกับข้อสงสัยต่าง ๆ และรูปแบบที่สับสนก็อาจก่อให้เกิดปัญหาในการตอบได้

นอกจากนั้น คำถามควรจะมีลักษณะการตอบที่เป็นรูปแบบเดียวกันตลอดทั้งแบบสอบถาม แบบสอบถามที่มีการเปลี่ยนรูปแบบการตอบหลาย ๆ รูปแบบ เช่น ช่วงแรกให้เป็นตัวเลือกและช่วงที่สองให้เป็นให้เติมคำ ลักษณะเช่นนี้อาจจะก่อให้เกิดความสับสนและความรำคาญได้ หรือถ้าเป็นคำถามที่ให้ตอบ ผู้วิจัยควรระวังที่ว่างให้มากพอที่ผู้ตอบจะเขียนคำตอบให้หมดด้วย

ความยาวของแบบสอบถาม (Questionnaire Length)

ความยาวของแบบสอบถาม มีผลเกี่ยวเนื่องกับการตอบคำถามและจำนวนการส่งกลับของแบบสอบถาม ทั้งนี้เนื่องจากความยาวของแบบสอบถามสามารถก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ความเหน็ดเหนื่อย ซึ่งส่งผลให้เกิดการตอบกลับในระดับต่ำ โดยแบบสอบถามที่สั้นกว่าจะทำให้ได้ระดับการตอบกลับจำนวนที่สูงกว่า แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนว่าแบบสอบถามแต่ละชุด ควรจะมีความยาวเท่าไร แต่ความยาวของแบบสอบถามนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย การสร้างแบบสอบถามต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนั้น ถ้าวัตถุประสงค์มีหลายข้อก็จะทำให้แบบสอบถามมีความยาวเพิ่มขึ้น

2. ชนิดของปัญหาหรือคำถามที่ต้องการจะทำการศึกษา ถ้าเป็นปัญหาที่มีลักษณะเป็นนามธรรมหรือไวต่อความรู้สึกของผู้ตอบ ซึ่งผู้วิจัยอาจจะต้องใช้คำถามที่ตรงไปตรงมาไปอ้อมมา เพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการ จึงทำให้จำนวนของคำถามมากขึ้นไปด้วย

3. อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยอาจจะต้องลดจำนวนข้อคำถามลง ถ้าต้องถามคำถามเด็กเนื่องจากเด็กนั้นมีสมาธิสั้น

4. ชนิดและความซับซ้อนของคำถามในแบบสอบถาม ถ้าแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดโดยให้ผู้ตอบเลือกตอบก็อาจจะทำให้ตัวแบบสอบถามมีความยาวมากขึ้นจนกว่าจะครอบคลุมทุกวัตถุประสงค์

5. สถานที่ ๆ จะต้องไปทำการสำรวจ ถ้าเป็นการถามในห้างสรรพสินค้าก็ไม่ควรจะมีคำถามเป็นจำนวนมากเนื่องจากผู้ตอบจะมีเวลาตอบไม่มากนัก

6. งบประมาณ กล่าวคือถ้ามีงบประมาณจำกัด ผู้วิจัยอาจจะทำให้แบบสอบถามมีจำนวนน้อยลง เพื่อประหยัดต้นทุนในการผลิตแต่ก็ต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ด้วย

7. เวลา ถ้ามีน้อยก็ทำให้ต้องลดจำนวนข้อของคำถามลง

8. ลักษณะของผู้สัมภาษณ์ ถ้าเป็นผู้สัมภาษณ์เป็นมืออาชีพหรือผู้ที่มีประสบการณ์มากก็อาจจะใช้คำถามน้อยกว่าแต่ได้ใจความกว่าผู้ที่ไม่มีประสบการณ์

นอกจากนี้ ความยาวของแบบสอบถามยังขึ้นอยู่กับการทดลองใช้แบบสอบถามและค่าความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในขณะที่ทดลองใช้แบบสอบถามด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความยาวของแบบสอบถามและให้คำแนะนำไว้ว่า แบบสอบถามอาจจะมีเวลาดำหนดไว้ดังนี้คือ (Wimmer & Dominick, 1997, p.150)

ชนิดของการสำรวจ	เวลาสูงสุดที่ใช้ในการตอบ (ไม่เกิน)
แบบสอบถามทางไปรษณีย์	60 นาที
แบบสอบถามที่มีผู้วิจัยคอยตอบคำถาม	60 นาที
แบบสอบถามแบบการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว	60 นาที
แบบสอบถาม (สัมภาษณ์) ทางโทรศัพท์	20 นาที
การสัมภาษณ์ในศูนย์การค้า	10 นาที

การทดลองก่อนใช้จริง (Pre-Testing)

การทดสอบแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง จะทำให้นักวิจัยทราบว่าแบบสอบถามที่ตนเองสร้างขึ้นมานั้นเหมาะสมหรือไม่ การทดสอบก่อนการใช้จริงผู้วิจัยสามารถกระทำได้โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเล็กเพื่อเป็นการตัดสินใจว่าคำถามคำถามถูกทางหรือไม่ และการ

ทดลองในลักษณะนี้ยังเป็นการช่วยขัดเกลาคำถามต่าง ๆ ที่ยังไม่ชัดเจนด้วย ซึ่งการทดสอบก่อนนำไปใช้จริงนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายวิธีการ คือ

1. ผู้วิจัยสามารถใช้ Focus Group ในการทดสอบแบบสอบถาม ด้วยการนำแบบสอบถามไปให้คนกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5 – 10 คนตอบคำถาม เมื่อตอบคำถามแล้วผู้วิจัยเปิดโอกาสให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำถามแต่ละข้อ ซึ่งวิธีนี้จะเสียค่าใช้จ่ายและเวลามากแต่ให้ประโยชน์สูง

2. สำหรับการทำการทดสอบก่อนใช้แบบสอบถามทางโทรศัพท์ ผู้วิจัยสามารถระทำการทดสอบได้โดยสุ่มโทรศัพท์หาคนประมาณ 10 – 20 คนเพื่อตอบแบบสอบถาม การทดสอบแบบนี้จะเห็นข้อผิดพลาดได้รวดเร็วกับคำถามในสถานการณ์ที่คล้ายกับสถานการณ์จริง โดยผู้วิจัยจะต้องจดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยทันทีทันใด

การทดสอบก่อนนำไปใช้จริง ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตามผู้วิจัยจะต้องมีการพูดคุยกับผู้ตอบหลังจากตอบแบบสอบถามเสร็จ โดยผู้วิจัยอาจจะถามว่าผู้ตอบเข้าใจคำถามหรือไม่ หรือคำถามยาก-ง่ายเกินไปหรือไม่ ซึ่งคำตอบเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการปรับปรุงแบบสอบถามที่จะนำไปใช้จริงในบทต่อไปจะเป็นการอธิบายเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการเขียนอ้างอิงในรายงานการวิจัย

2.5.5 การให้ความหมายของข้อความในแบบสอบถาม

บุญชม ศรีสะอาด (2549) กล่าวถึงการให้ความหมายของข้อความว่าจะมีการตีความหมาย 2 อย่างด้วยกัน คือ ความหมายเชิงบวกและความหมายเชิงลบซึ่งความหมายเชิงบวกคะแนนก็จะมีการให้ดังนี้

คำถามเชิงบวก ตัวอย่างเช่น

0. เพื่อนในห้องเรียนชอบดูรายการข่าว

มาก	กำหนดให้มีค่าคะแนน	3
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าคะแนน	2
น้อย	กำหนดให้มีค่าคะแนน	1

ตัวอย่างดังกล่าวเป็นคำถามเชิงบวก การให้คะแนนได้ให้คะแนนมาก คือ 3 ปานกลาง 2 และน้อย คือ 1

0. เพื่อนในห้องไม่ชอบดูรายการข่าว

มาก	กำหนดให้มีค่าคะแนน	1
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าคะแนน	2
น้อย	กำหนดให้มีค่าคะแนน	3

ตัวอย่างนั้นเป็นคำถามเชิงลบการให้คะแนน ได้ให้คะแนนมากที่สุดคือ 1 ปานกลาง 2 และน้อยคือ 3 คำถามบางคำถามอาจเป็นคำถามเชิงลบในอีกเรื่องหนึ่ง แต่เป็นคำถามเชิงบวกในอีกเรื่องหนึ่ง การกำหนดว่าคำถามใดเป็นคำถามเชิงบวกหรือลบจะต้องดูจากวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา

การกำหนดช่วงคะแนน

การกำหนดช่วงคะแนนเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วงสามารถแบ่งได้โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด (พิสัย)}}{\text{จำนวนกลุ่ม}}$$

$$\frac{6 - 1}{3} = 1.66$$

ดังนั้นช่วงคะแนนของความต่างระดับขั้นคือ 1.66

คะแนนในเชิงบวกแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.66 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ สูง

คะแนนระหว่าง 2.67 - 4.33 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนนระหว่าง 4.34 - 6.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ต่ำ

คะแนนในเชิงลบแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.66 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ต่ำ

คะแนนระหว่าง 2.67 - 4.33 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนระหว่าง 4.34 - 6.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ สูง

การคิดค่าคะแนนทางสถิติ ในกรณีแบบสอบถามมีข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มักใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เป็นตัวสถิติเพื่อวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 0 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปของการจัดรายการวิทยุแบบ Online

ตารางที่ 2.3 การคิดค่าคะแนนทางสถิติ

ลำดับที่	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปรผล (ระดับ)
1.	การจัดรายการวิทยุแบบ Online มีการลงทุนสูง	2.64	1.79	ต่ำ
2.	การจัดรายการวิทยุแบบ Online เป็นการสร้างมาตรฐานทางวิทยุกระจายเสียง	2.40	1.65	ต่ำ
3.	การจัดรายการวิทยุแบบ Online เป็นการเพิ่มโอกาสทางการบันเทิง	2.78	1.88	ปานกลาง
4.	กฎหมายลิขสิทธิ์ยังไม่เอื้อต่อการจัดรายการวิทยุแบบ Online	5.44	1.72	สูง

2.5.6 ข้อเด่นและข้อด้อยของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

การใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีข้อเด่นและข้อด้อยที่ต้องพิจารณาประกอบในการเลือกใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ข้อเด่นของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีดังนี้ คือ

1. ถ้าตัวอย่างมีขนาดใหญ่ วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจะเป็นวิธีการที่สะดวกและประหยัดกว่าวิธีอื่น

2. ผู้ตอบมีเวลาตอบมากกว่าวิธีการอื่น

3. ไม่จำเป็นต้องฝึกอบรมพนักงานเก็บข้อมูลมากเหมือนกับวิธีการสัมภาษณ์หรือวิธีการสังเกต

4. ไม่เกิดความลำเอียงอันเนื่องมาจากการสัมภาษณ์หรือการสังเกตเพราะผู้ตอบเป็นผู้ตอบข้อมูลเอง

5. สามารถส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ได้

6. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูล

ข้อด้อยของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีดังนี้ คือ

1. ในกรณีที่ส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์มักจะได้แบบสอบถามกลับคืนมาน้อยและต้องเสียเวลาในการติดตาม อาจทำให้ระยะเวลาการเก็บข้อมูลล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้

2. การเก็บข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามจะใช้ได้เฉพาะกับกลุ่มประชากรเป้าหมายที่อ่านและเขียนหนังสือได้เท่านั้น

3. จะได้ข้อมูลจำกัดเฉพาะที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น เพราะการเก็บข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามจะต้องมีคำถามจำนวนน้อยข้อที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

4. การส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์หน่วยตัวอย่างอาจไม่ได้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเองก็ได้ ทำให้คำตอบที่ได้มีความคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับความจริง

5. ถ้าผู้ตอบไม่เข้าใจคำถามหรือเข้าใจคำถามผิด หรือไม่ตอบคำถามบางข้อ หรือไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนที่จะตอบคำถาม ก็จะทำให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนได้ โดยที่ผู้วิจัยไม่สามารถย้อนกลับไปสอบถามหน่วยตัวอย่างนั้นได้อีก

6. ผู้ที่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาทางไปรษณีย์ อาจเป็นกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มผู้ที่ไม่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ดังนั้นข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะมีความลำเอียงอันเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้

การใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีทั้งข้อเด่นข้อด้อย ดังนั้นการเลือกใช้จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ระยะเวลาและงบประมาณที่ใช้ในการทำวิจัย ประชากรเป้าหมาย ลักษณะข้อมูลที่ต้องการ และอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยจะต้องนำมาพิจารณาประกอบกัน เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพและนำข้อมูลที่นำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลและสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ

2.6 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

การ์เรตต์ (Garrett, อ้างถึงใน ศศิธร สุริยา, 2551, น. 33-34) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเป็นวิธีการทางสถิติที่พยายามอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามโดยอาศัยความแปรปรวนของตัวแปรอิสระ เป็นการประมาณค่าผลของตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไปที่มีผลกระทบต่อตัวแปรตามซึ่งมีตัวเดียว ทำให้สามารถทำนายโดยการเขียนออกมาในรูปของสมการพยากรณ์ได้ นอกจากนั้นยังสามารถบอกความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์และค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดให้เราด้วย การสร้างสมการพยากรณ์สามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ 2 รูปแบบ คือ

1. สมการพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน Z – Score ซึ่งมีสมการดังนี้

$$Z_y = \beta_1 Z_1 + \beta_2 Z_2 + \beta_3 Z_3 + \dots + \beta_n Z_n$$

เมื่อ Z_y คือ คะแนนมาตรฐาน Z – Score ของตัวแปรตามที่ได้จากการพยากรณ์

$\beta_1 + \beta_2 + \beta_3 + \dots + \beta_n$ คือ ค่า Delta – Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง n

$Z_1 + Z_2 + Z_3 + \dots + Z_n$ คือ ค่า Z-Score ของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง n

2. สมการพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบ ซึ่งมีสมการทั่วไป ดังนี้

$$Y' = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + \dots + b_nX_n$$

เมื่อ Y' คือ คะแนนของตัวแปรตามที่ได้จากการพยากรณ์

a คือ ค่าคงที่

$b_1, b_2, b_3, \dots, b_n$ คือ ค่า Score-Weight ของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง n

$x_1, x_2, x_3, \dots, x_n$ คือ คะแนนของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง n

คุณสมบัติของสมการถดถอยพหุคูณแบบเส้นตรง

1. ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ (X) และค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม (Y) จะอยู่บนเส้นถดถอย
2. ผลรวมของผลต่าง (Deviation) ระหว่างจุดที่สังเกตได้กับค่าเฉลี่ยของประชากร มีค่าเป็นศูนย์

3. ผลรวมของกำลังสองของผลต่างระหว่างจุดที่สังเกตได้กับค่าเฉลี่ยมีค่าต่ำสุด

$$4. \sum Y_i = \sum Y'$$

วิธีการคัดเลือกตัวแปร

วิธีการคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการเพื่อให้สมการทำนายตัวแปรเกณฑ์ได้สูงสุดมีวิธีการคัดเลือกตัวแปรดังนี้

1. วิธีการเลือกตัวแปรโดยนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Regression) เป็นเทคนิคที่ผู้วิจัยจะต้องทำการทดสอบสมมติฐานเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยใช้ F-test จากตาราง ANOVA และ t-test โดยผู้วิจัยจะต้องสรุปผลการทดสอบเองว่าควรจะมีตัวแปรอิสระใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยใช้ผลการทดสอบ F-test และ t-test ตามลำดับ

2. วิธีการเลือกแบบ Forward Selection วิธีการนี้จะเป็นการเลือกตัวแปรทำนายที่มีสหสัมพันธ์กับตัวแปรตามสูงที่สุดเข้าสมการก่อน ส่วนตัวแปรที่เหลือจะมีการคำนวณหาสหสัมพันธ์แบบแยกส่วน (Partial Correlation) โดยเป็นความสัมพันธ์เฉพาะตัวแปรที่เหลือตัวนั้นกับตัวแปรตาม โดยขจัดอิทธิพลตัวแปรอื่น ๆ ออก ถ้าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กันสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็จะนำเข้าสมการต่อไป จะทำแบบนี้จนกระทั่งสหสัมพันธ์แบบแยกส่วนระหว่างตัวแปรอิสระที่ไม่ได้นำเข้าสมการแต่ละตัวกับตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็จะหยุดการคัดเลือกและได้สมการที่มีสัมประสิทธิ์การทำนายสูงสุด

3. วิธีการเลือกแบบ Backward Selection วิธีการนี้เป็นกรนำตัวแปรทำนายทั้งหมดเข้าสมการ จากนั้นก็ค่อย ๆ ขจัดตัวแปรทำนายออกทีละตัว โดยจะหาสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายที่อยู่ในสมการแต่ละตัวกับตัวแปรตาม เมื่อขจัดตัวแปรทำนายอื่น ๆ ออกแล้ว หากทดสอบค่า

สหสัมพันธ์แล้วพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็จะขจัดออกจากสมการ แล้วดำเนินการทดสอบตัวแปรที่เหลืออยู่ในสมการต่อไป จนกระทั่งสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายแต่ละตัวกับตัวแปรตามเมื่อขจัดตัวแปรอิสระอื่น ๆ ออกแล้วพบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็จะหยุดการคัดเลือก และได้สมการการทดสอบที่มีสัมประสิทธิ์การทำนายสูงสุด

4. การคัดเลือกแบบ Stepwise Selection การคัดเลือกแบบนี้เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีการคัดเลือกตัวแปรทำนายทั้งสองวิธีที่กล่าวมาแล้วเข้าด้วยกันในขั้นแรกจะเลือกตัวแปรทำนายที่มีสหสัมพันธ์กับตัวแปรตามสูงที่สุดเข้าสมการก่อนจากนั้นก็ทดสอบตัวแปรที่ไม่ได้อยู่ในสมการว่าจะตัวทำนายตัวใดบ้างมีสิทธิ์เข้ามาอยู่ในสมการด้วย วิธีการคัดเลือกแบบ Forward Selection และขณะเดียวกันก็จะทดสอบตัวแปรที่อยู่ในสมการด้วยว่าตัวแปรทำนายที่อยู่ในสมการตัวใดมีโอกาสที่จะถูกขจัดออกจากสมการด้วยวิธีการคัดเลือกแบบ Backward Selection โดยจะกระทำการคัดเลือกผสมทั้งสองวิธีนี้ทุกขั้นตอนจนกระทั่งไม่มีตัวแปรใดที่ถูกคัดออกจากสมการ และไม่มีตัวแปรใดที่จะถูกนำเข้ามาในสมการ กระบวนการก็จะยุติและได้สมการถดถอยที่มีประสิทธิภาพการทำนายสูงสุด

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รุ่งฤดี กล้าหาญ (2554) ได้วิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภาคปฏิบัติของนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความมีวินัยในตนเอง และคุณภาพการสอนของอาจารย์นิเทศก์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$, $SD = 0.09$; $\bar{x} = 4.12$, $SD = 0.08$) ตามลำดับ ส่วนด้านความรู้พื้นฐานเดิม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ภาวะสุขภาพ เจตคติต่อวิชาชีพ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง การเอาใจใส่ในการเรียนของผู้ปกครอง การจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ด้านความมีวินัยในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน และความรู้พื้นฐานเดิม มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาภาคปฏิบัติ ($r = 0.26, 0.25$ และ 0.23 , $p < 0.05$) ตามลำดับ โดยตัวแปรด้านความมีวินัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนสามารถร่วมทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนิสิตพยาบาลชั้นปีที่ 3 ได้ร้อยละ 14.1 ($P < .01$)

เสกสรรค์ ทองดีบ และน้ำเงิน จันทร์มณี (2557) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนิสิตสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียนของนิสิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นิสิตชอบเรียนในสาขาวิชานี้ในระดับมาก 2) ปัจจัยด้านแรงจูงใจต่อการเรียนของนิสิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นิสิตคิดว่าการเรียน

สาขาวิชาทำให้มีอนาคตที่ดีได้ในระดับมาก และนิสิตสามารถเรียนหรือทำงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ด้วยตนเองในระดับมาก 3) ปัจจัยด้านการปรับตัวต่อการเรียนของนิสิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นิสิตเข้าเรียนทุกครั้งในรายวิชาต่าง ๆ ในระดับมาก 4) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเรียนของนิสิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นิสิตส่งงานที่ได้รับมอบหมายครบตามระยะเวลาที่กำหนดในระดับมาก 5) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อาจารย์ได้เตรียมการสอนล่วงหน้าในระดับมาก 6) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมต่อการเรียนของนิสิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น มีเพียงพอและสภาพพร้อมต่อการใช้งาน ในระดับมาก

รวิชัย สุภคิษฐ์ (2554, น.108) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาในระดับปริญญาโทของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2554 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในระดับปริญญาโท โดยจำแนกตามคณะ/สถาบัน สรุปได้ดังนี้ 1) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท แผนการศึกษาในระดับปริญญาโท และระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท 2) คณะบริหารธุรกิจ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ ระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท 3) คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ เพศ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท แผนการศึกษาในระดับปริญญาโท และระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท 4) คณะสถิติประยุกต์ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท แผนการศึกษาในระดับปริญญาโท ระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี และการได้รับเกียรติคุณในระดับปริญญาตรี 5) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท แผนการศึกษาในระดับปริญญาโท และระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท 6) คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท 7) คณะภาษาและการสื่อสาร ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ ระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท 8) ระดับสถาบัน ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ คณะที่ศึกษาในระดับปริญญาโท ที่ตั้งสถานศึกษาในระดับปริญญาโท การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท แผนการศึกษาในระดับปริญญาโท ระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษาในระดับปริญญาโท และการได้รับเกียรติคุณในระดับปริญญาตรี

การตี อนันต์นาวิ (2556) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ นักศึกษาเงินมหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่าผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของ นักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$) เมื่อจำแนกตามระดับปริญญา นักศึกษาเงินระดับปริญญาตรีโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$) นักศึกษาเงินระดับปริญญาโดยรวมอยู่ระดับดี ($\bar{x} = 3.84$) นักศึกษาระดับปริญญาเอกโดยรวมอยู่ระดับดีมาก ($\bar{x} = 3.94$) 2) ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านครอบครัว ด้านสถานศึกษา ด้านเพื่อนและสังคม มีตัวแปร ทั้งหมด 15 ตัวร่วมกันมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพาได้ ร้อยละ 22 3) ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา (\hat{Y}) มี 3 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_5) การทำงานระหว่างเรียน (X_7) แรงจูงใจและแรงกดดันทางสังคม (X_{22}) โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 16.20 มีสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบดังนี้ $= 2.867 + .397 (X_5) + .208 (X_7) - .402(X_{22})$

ศศิเพ็ญ พวงสายใจ (2554 : 54) ได้วิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การศึกษาของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ (ภาคพิเศษ) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มแรกนักศึกษาที่ได้เกรดเฉลี่ยที่อยู่ในช่วง ดี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ จังหวัดเชียงใหม่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,860 บาท มีระดับรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน 19,955 บาทและส่วนใหญ่มีที่พักปัจจุบันคือห้องเช่าหรือหอพัก ด้านข้อมูลด้านการเรียนนักศึกษา ส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนจากผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และมีความเห็นต่อคณะว่า การบริการต่อนักศึกษาภาคพิเศษยังไม่ดี ด้านการลงวิชาเรียนมีการขาดเรียนเฉลี่ย 2 ครั้งต่อสัปดาห์ สาเหตุการขาดเรียนส่วนใหญ่คือ การป่วย และมีค่าเฉลี่ยของการเรียนเสริม 1.29 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และมีค่าเฉลี่ยการทบทวนบทเรียน 1.27 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ด้านข้อมูลการใช้เวลาออกการเรียน การ ร่วมกิจกรรมคณะนักศึกษามีการเข้าร่วมกิจกรรมไหว้ครูมากที่สุด ด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ตมีการใช้ งานด้านติดต่อสื่อสารเป็นหลักซึ่งมี 28.46 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และค้นคว้าวิชาการ 9.84 ชั่วโมงต่อ สัปดาห์ การเที่ยวกลางคืนสถานที่ที่นักศึกษาไปมากที่สุดคือร้านเกมส์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 12.9 ชั่วโมงต่อ สัปดาห์ การออกกำลังกายมีการวิ่งมากที่สุด เฉลี่ย 1.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ กลุ่มที่สองนักศึกษาที่ได้ เกรดเฉลี่ยที่อยู่ในช่วงปานกลางเป็นเพศหญิงเป็นส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดกรุงเทพมหานคร มี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,860 บาท มีระดับรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน 19,955 บาทและ ส่วนใหญ่มีที่พักปัจจุบัน คือ ห้องเช่าหรือหอพัก ด้านข้อมูลด้านการเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่มีแหล่ง เงินทุนจากผู้ปกครอง เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และความคิดเห็นต่อคณะเศรษฐศาสตร์ นักศึกษามี ความเห็นว่าค่าเทอมแพงแต่ไม่สามารถเลือกวิชาเรียนได้ มีค่าเฉลี่ยการขาดเรียน 2 ครั้งต่อสัปดาห์ สาเหตุการขาดเรียนส่วนใหญ่มีสาเหตุมากจากการป่วย มีค่าเฉลี่ยของการเรียนเสริม 1.28 ชั่วโมงต่อ

สัปดาห์และมีค่าเฉลี่ยการทบทวนบทเรียน 1.18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ด้านข้อมูลการใช้เวลาออกการเรียน การร่วมกิจกรรมคณะซึ่งกิจกรรมคณะที่นักศึกษาเข้าร่วมมากที่สุดคือกิจกรรมรับน้องขึ้นดอย ด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ตมีการใช้งานด้าน Social Network เป็นหลักซึ่งมี 29.61 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และค้นคว้าวิชาการ 4.65 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ การเที่ยวกลางคืนสถานที่ที่นักศึกษาไปมากที่สุดคือร้านเกมส์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 17.09 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ การออกกำลังกายมีการเดินแอโรบิกมากที่สุด ซึ่งเล่นโดยเฉลี่ย 2.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ กลุ่มที่สามนักศึกษาที่ได้เกรดเฉลี่ยที่อยู่ในช่วงพอใช้ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิงมีภูมิลำเนาอยู่ จังหวัดเชียงใหม่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,860 บาท มีระดับรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน 19,955 บาทและส่วนใหญ่มีที่พักปัจจุบัน คือห้องเช่าหรือหอพักนักศึกษาส่วนใหญ่มีแหล่งเงินทุนจากผู้ปกครอง ชั้นปีการศึกษาส่วนใหญ่ที่นักศึกษามีช่วงเกรดเฉลี่ยดังกล่าวคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และมีความคิดเห็นต่อคณะเศรษฐศาสตร์ว่าค่าเทอมแพงแต่ไม่สามารถเลือกวิชาเรียนได้ มีค่าเฉลี่ยการขาดเรียน 1 ครั้งต่อสัปดาห์ สาเหตุการขาดเรียนส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการป่วย โดยมีค่าเฉลี่ยของการเรียนเสริม 1.12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และมีค่าเฉลี่ยการทบทวนบทเรียน 1.35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ด้านข้อมูลการใช้เวลาออกการเรียน การร่วมกิจกรรมคณะซึ่งกิจกรรมคณะที่นักศึกษาเข้าร่วมมากที่สุดคือกิจกรรมรับน้องขึ้นดอยกับทำความสะอาดคณะ ด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ตมีการใช้งานด้าน Social Network เป็นหลักซึ่งมีค่าเฉลี่ย 31 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และค้นคว้าวิชาการ 4.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ การเที่ยวกลางคืนสถานที่ที่นักศึกษาไปมากที่สุดคือร้านเกมส์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 12.9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ การออกกำลังกายมีการเล่นปิงปองมากที่สุด ซึ่งเล่นโดยเฉลี่ย 2.4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ด้านการทำงานเสริมซึ่งนักศึกษามีการทำงานเสริมคือ การเป็นพนักงานขาย ซึ่งทำงาน โดยเฉลี่ย 7 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

อนุวัติ คุณแก้ว (2555, น.32) ได้วิจัย เรื่อง การวิเคราะห์จำแนกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนสูงและต่ำของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่มีผลการเรียนสูงและต่ำ คือ นิสัยในการเรียน และเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า 2) ปัจจัยที่สามารถจำแนกประเภทนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงและต่ำ มี 2 ตัวแปร ได้แก่ นิสัยการเรียน และเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า โดยตัวแปรทั้งสองตัวแปรสามารถพยากรณ์การเป็นสมาชิกของกลุ่มนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงได้ถูกต้องร้อยละ 85.70 กลุ่มนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำได้ถูกต้องร้อยละ 88.90 และสามารถพยากรณ์ทั้งสองกลุ่มได้ถูกต้องร้อยละ 87.30 3) สมการจำแนกประเภทในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานสามารถแสดงได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = -5.862 + 1.415 (\text{นิสัยในการเรียน}) + 0.020 (\text{เวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า})$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $Z = 0.752$ (นิสัยในการเรียน) + 0.569 (เวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า)

อาชวอร์ธ (Ashworth, Morison S, 1963) ได้ศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบภูมิหลังที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนตามที่คาดไว้และต่ำกว่าที่คาดไว้ โดยวัดจากระดับสติปัญญา (IQ) ถ้าสติปัญญาสูงกว่า 150 ขึ้นไปถือว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาค่าที่คาดไว้ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นระดับ 5 และ 6 จำนวน 178 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจสังคมและการศึกษามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 2) ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามที่คาดไว้มีความเอาใจใส่ความรับผิดชอบและมีความสัมพันธ์กับนักเรียนมากกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาค่าที่คาดไว้ 3) แรงกระตุ้นของผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่สำคัญมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาขององค์ประกอบทางด้านอายุและเพศ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนน้อยมาก 4) โอกาสที่นักเรียนได้อ่านหนังสือที่มีคุณค่า และการทัศนศึกษาจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนแตกต่างกัน

โชปรา (Chopar, S, L, April 1967, p.359-361) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอาชีพของบิดามารดากับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในประเทศอินเดีย เพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบิดามารดากับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาอายุระหว่าง 14 ถึง 17 ปี จำนวน 1,359 คน จากโรงเรียนในเมืองหลวง 32 โรงเรียน และในชนบท 6 โรงเรียน จากการศึกษาพบว่า อาชีพของบิดามารดาซึ่งเป็นเครื่องบอกระดับทางสังคมของครอบครัวมีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการศึกษาของบุตร

บาติستا (Batista, 1976, p.257) ได้ศึกษา พฤติกรรมของครูที่ดี พบว่า ครูที่ดีต้องมีพฤติกรรมดังนี้ คือ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา และ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีประเมินจุดมุ่งหมายของวิชาอย่างเหมาะสม มีคุณธรรมในวิชาชีพ เป็นผู้ทำงานด้วยการให้บริการกับสถาบันและชุมชน ให้บริการทางวิชาการ และวิชาชีพ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อนักศึกษา และสถาบัน

ครูสแมร์ และอาร์อี ริบเปิล (Klausmeir and R.E. Ripple, 1961, p.29) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การเรียนกับขีดความสามารถของมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้เรียน คุณลักษณะของผู้สอน คุณลักษณะทางกายภาพ พฤติกรรมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน คุณลักษณะกลุ่ม และแรงจูงใจภายนอก

ฟลาเฮอร์ตี้ และรูทเซล (Flaherty and Reutzell, 1965, p.409 – 411) ได้ศึกษาเพื่อหา ลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จใน

การเรียนรู้ต่ำ จากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ

บลูม (Bloom, 1982, p.166-175) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมทางด้านความรู้ความคิของนักเรียนและลักษณะจิตพิสัยของนักเรียน ซึ่งได้แก่ ความสนใจ ความมานะตั้งใจ ความขยัน รวมทั้งเจตคติต่อรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาถึงร้อยละ 65

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต คือ 1) ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล 2) ปัจจัยด้านการจัดการการศึกษา และ 3) ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน